

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος εἰκοστός.

Συνδρομὴ ἑτησίαι: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Ἀτ συνδρομαὶ ἀρχαῖται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνα ἑτησίαι. — Γραφεῖον Διοτ. Ὁδὸς Σταδίου 32.

24 Νοεμβρίου 1885

ΑΜΑΡΥΛΛΙΣ

Τῷ ΚΦ Δ. Βικέλα

Α'

«Φίλτατε! ἦλθον χθὲς βράδῳ ἀπὸ τὴν ἑρμιάν μου. Ἔχω ἀνάγκη νὰ σὲ ἰδῶ ἀπόψε. Νὰ ἔλθω ἢ νὰ ἔλθης; Σὲ φιλῶ.

Στέφανος».

Τέλος πάντων ἀπεράσισε ν' ἀφίση τὰ βουνὰ καὶ τὰ δάση του! Ἐπῆγεν εἰς τὸ κτῆμα τοῦ θείου του ἔν' ἀναλάβῃ ἐκ τῶν κόπων τῶν διδακτορικῶν του ἐξετάσεων ὁ νεαρὸς νομομαθὴς, ἐπῆγε νὰ μείνῃ δύο ἑβδομάδας—καὶ ἔμεινε δύο μῆνας! Δύο μῆνας! καὶ ποῦ; εἰς τὴν ἄκραν τοῦ κόσμου, εἰς ἐνχωρίον κατοικοῦμενον ἀπὸ ἑκατὸν διποδα ζῶα, σπείροντα καὶ θερίζοντα κριθὴν καὶ ὄσπρια! ὡς ὁ ἴδιος ἔλεγε πρὶν ὑπάγῃ. Καὶ ποῖος; Ὁ Στέφανος! ὁ μεγαλειότερος φίλος τοῦ κόσμου, ὁ τακτικώτερος καὶ ζωηρότερος πελάτης τῶν θεάτρων καὶ τῶν ἐσπερίδων. Ἐκεῖνος ὅτε ἐπρόκειτο νὰ φύγῃ ἐξ Ἀθηνῶν μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τὸν θεῖόν του, ὅστις ἤθελε καὶ καλὰ νὰ τὸν φιλοξενήσῃ εἰς τὸ κτῆμά του, ἐκεῖνος ἐπληττεν, ἔσκαζεν, ἔκλαιε σχεδὸν ἐκ προοιμίου διὰ τὴν δεκαπενθήμερον ἐξορίαν του. Καὶ ὅμως ἐτετραπλασίασεν αὐτὴν ἑκουσίως, κατὰ τὴν χαριτωμένην δὲ συνθήειάν του οὔτε μοὶ ἔγραψε ποσῶς ἐκείθεν καὶ μόνον παρὰ τοῦ κυρίου θείου του ἐμάθῃνα ὅτι εἶναι ὑγιὴς καὶ κατευχαριστημένος. Τὸ πρῶτον, μάλιστα, τὸ ἐννοῶ, ἀλλὰ τὸ δεῦτερον;

Αἱ ἰδέαι αὐταὶ ἀνεκυκλοῦντο ἐν τῷ λογισμῷ μου, ἐν ᾧ ἡ χεὶρ μου ἐδίπλωνε καὶ ἐξεδίπλωνε τὸ γράμμα τοῦ φίλου μου. Τὸ βλέμμα μου προσέπεσε καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς λεπτῆς ἀτάκτου γραφῆς του καὶ διέδραμεν αὐτήν. . . Ἀλλὰ πρέπει ν' ἀπαντήσω, καὶ ἐγὼ τὸ ἐλησμόνησα σχεδὸν, πρέπει νὰ ἴδω τὸν τόπον τῆς συνεντεύξεώς μας, ὡς ἐζήτηι. Ἐγραψα λοιπὸν ἐπὶ ἐνὸς ἐπισκεπτηρίου μου:

«Οὔτε νὰ ἔλθω, οὔτε νὰ ἔλθης! νὰ συναντη-

θῶμεν εἰς τὸν σιδηρόδρομον τῶν 7. Πηγαίνομεν εἰς τὸ Φάληρον καὶ δειπνοῦμεν ἐκεῖ. Ἰούλιον μῆνα νὰ κλεισθῶ τὸ βράδῳ εἰς δωμάτιον δὲν τὸ ἔχω σκοπὸν!»

Ἐκραξά τὸν ὑπηρετήν μου καὶ τὸ ἀπέστειλα πρὸς τὸν Στέφανον. Μοὶ ἐμήνυσε: πολὺ καλὰ, καὶ ἐτήρησε τὴν ἀπάντησίν του. Εἰς τὰς 7 συνηνητώμεθα παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ, καὶ ὑπὸ τὰ περιεργὰ βλέμματα τοῦ κόσμου ἐφιλούμεθα ὡς συμπέθεροι ἐπαρχιωῖται. . .

Μετ' ὀλίγον εἴμεθα παρὰ τὴν φαληρικὴν ἀκτὴν.

—Νὰ σοῦ εἰπῶ, ἐξαφνίσθηκα, ὅταν ἔλαβα σήμερον τὸ γράμμα σου· δὲν ἐπρόσμενα ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃς πλέον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐνόμιζα ὅτι ἔμεινες ὀριστικῶς ἐπιστάτης εἰς τὸ κτῆμα τοῦ θείου σου.

—Καὶ δηλαδὴ, μ' ὄλον τὸν σατυρικὸν τόνον μὲ τὸν ὁποῖον προφέρεις τὰ λόγια αὐτά, ἐν εὐλικριεῖα σὲ βεβαιῶ ὅτι εὐχαρίστως θὰ ἐδεχόμην τὴν θέσιν ἐπιστάτου, ἂν ἦτον δυνατὸν νὰ διέλθω ὅλην τὴν ζωὴν μου ἐκεῖ ἀνάμεσα εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὴν θάλασσαν, τόσω εὐτυχισμένην ὅπως διῆλθον τοὺς δύο μῆνας αὐτούς. Ἀλλὰ. . .

—Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὑπὸ ἔποψιν ὑγείας εἶσαι λαμπρὰ: ῥοδοκόκκινος καὶ ἠλιοψῆμένος ὡσὰν νὰ περιηγήθηκες τὴν Ἀφρικὴν. Φαίνεται ὅτι τοὺς δύο αὐτοὺς μῆνας ἐθυσίασες τὸ πνεῦμα εἰς τὸ σῶμα· ὅταν τὸ πνεῦμα κοιμᾶται, τὸ σῶμα τρέφεται. . .

—Καὶ ὅμως ἔχεις λάθος! ὑπέλαθε ζωηρῶς δὲν ἐκοιμήθη τὸ πνεῦμα μου κατὰ τοὺς δύο αὐτοὺς μῆνας. Ἀπεναντίας ἐλευθερώθη ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῆς τυπικῆς αὐτῆς καὶ μονοτονίου ζωῆς καὶ ἀπλωσε τὰ πτερά του. . .

—Καὶ ἐπέταξε; Ἄν ἐπέταξε δὲν σὲ συγχαίρω καθόλου, εἶπα γελῶν.

Ὁ Στέφανος ἐπειράχθη:

—Διατί μὲ περιπαίζεις;

—Δὲν σὲ περιπαίζω· γελῶ διὰ τὴν ἀσυνείθιστον γλώσσαν τὴν ὁποίαν μοῦ ὄμιλεῖς. Αὐτὸ δὲν τὸ ἐπρόσμενα· ἐπρόσμενα μάλιστα ὅτι μετὰ δύο μῆνῶν διαρκῆ συναναστροφὴν μὲ χωρικούς, θὰ

έγινεσο κάπως άγροικότερος και ότι αι πρώται σου διμιλαιο θα ήσαν περι σίτου, περι ποιμνίων, περι ύλοτομίας. . . Άλλά σύ άρχισες ποιήσιν μήπως είχες μαζί σου τον Βίκτωρα Ούγκω, ή σου έδωκεν ο πάρεδρος του χωρίου τον Βύρωνά από την βιβλιοθήκην του;

Ο Στέφανος προφανώς δυσανασχέτει καθ' όλην την διάρκειαν της διμιλίας μου, συνεταράσσετο επί του έδωλιου του και έχάρσεν διά της βάρδου πολύγωνα επί της άμμου. Έγώ δέ χαιρετικάως περιειργαζόμενη την μορφήν του και τας όφρυσ του ίδιαι, άς συνέσπα κατά τό σύνθηρες, σιωπών. Έστρεψε τό βλέμμα και με παρατήρησεν όλίγον βλοσυρώς.

— Έχεις άλλα ή έτελείωσες; Άν έχεις ακόμη, έγώ φεύγω και σε αφήνω να τά είπης της θαλάσσης.

— Μπα! έμαθες και να πειράζεσαι βλέπω διά τό παραμικρόν. Αυτό είνε κακόν ελάττωμα βέβαια δέν τό είχες πριν φύγης.

— Δέν ήξεύρω άν τό ιδιόν μου ελάττωμα είνε χειρότερον ή τό ιδιόν σου; έγώ πειράζομαι, αλλά σύ με πειράζεις. Σύ κάμνεις την κακήν αρχήν, είπε παραπονούμενος.

— Σύ όμως μου δίδεις άφορμήν με τά πτερρά του πνεύματος. . . .

— Και επίμεινω εις αυτό λέγω ότι εις την έξοχήν, εις την έρημίαν, τό πνεύμα δέν κοιμάται όπως θέλεις να είπης σύ, άλλ' έλευθερούται και ύψούται και έξευγενίζεται, και άπηλλαγμένον όλων των κοινωνικών μολυσμάτων των πόλεων άναπνέει μόνον αύραν και δρόσον από τά δένδρα και τά κύματα. . .

— Πού τά έδιάβασες αυτά;

— Εις τό βιβλίον εκείνο τό όποιον έγραψεν ο θεός και τό όποιον καλείται φύσις. Είνε με τόσον μεγάλα γράμματα γραμμένον, μόνον οι τυφλοί, όπως έσύ δέν ήμπορούν να τό διαβάσουν.

— Έυχριστώ διά τό τελευταίον φιλοφρόνημα; είμαι όλίγον μώψ, απόδειξίς τά διοπτρα τά ύποία φορώ. Άλλ' εις τό βιβλίον της φύσεως διάβασα πολύ πριν από έσένα, σύ ήσουν ο άγράφματος. Έως χθές ακόμη σύ έπερίπαιξες τά βωμαντικά αυτά μοιρολογήματα, όπως τά έλεγες. χαιρώ διότι ειλικρινώς μετενόησες σου ύπόσχομαι ότι δέν θα σε έρωτευθώ πλέον. Άλλά θα μου δώσης και σύ μίαν ύπόσχεσιν.

— Τι;

— Ότι θα είσαι ειλικρινής άπέναντί μου!

— Τι έννοείς μ' αυτό!

— Ένωώ ότι, μετά την ψυχρότητα και άδιαφορίαν ή αιφνιδια αυτή προς την φύσιν στοργή και λατρεία σου, ή άγάπη της έρημίας και της έξοχής δέν ήλθεν έτσι άπλώς και ως έτυχε. Κάτι άλλο συνετέλεσε, κάτι;

Ο Στέφανος μ' ήτένισεν άσκαρδαμυκτεί.

— Είσαι διάβολος! είπε μειδιών.

— Δηλαδή είμαι μόνον έξυπνος άνθρωπος; προσόν κοινότατον εις την Ελλάδα. Λέγε λοιπόν!

— Αφού μαντεύεις. . .

— Ησύχασε δά! μαντεύω τό κάτι, αλλά τό τί, θα μου τό είπης έσύ, άν θέλεις.

— Δέν ήμπορείς να προσεγγίσης καθόλου;

— Μάλιστα αφού τό έπιθυμείς; θα πάρης και μάθημα λογικής έφηρμοσμένης επί των παραλογισμών σου. . .

— Αρχισες πάλιν;

— Α! και, και με συγχωρείς—είνε, βλέπεις, διδάκτρα διά τό μάθημα της λογικής. Λοιπόν, σύ έφυγες πράγματι λυπημένος από τας Αθήνας, και όσοι έγνωρίζαμε τον χαρακτήρα σου εύρίσκαμεν άπλούστατον τουτό; είσαι άνθρωπος του κόσμου, όχι της έρημίας. Ποία θέληγτρα προσέλαβεν ή έρημία διά να σε γοητεύση όπως σ' έγοήτευσε, ούτε ζύλα βέβαια, ούτε γεννήματα, ούτε βράχους; αυτά τά ήξευρες, τά έπρόσμενες. Άλλά κάτι άλλο, κάτι ζωντανώτερον, κάτι θελκτικώτερον. . . κάτι άνέλπιστον τέλος πάντων. . . Με δύο λόγια θα έρωτεύθηκες εκεί κάμμη χωριατοπούλα.

Άνεκάγχασεν:

— Οι έξυπνοι άνθρωποι λέγουν κάποτε άνοησίας 'σάν την ιδικήν σου.

— Έτσι. . . νομίζεις λοιπόν, ότι μελετώ ψυχολογίαν μόνον διά τον τύπον και ότι δέν την έφραμίζω πειραματικά επί των φυσιογνωμιών; Έάν τολμής είπέ μου ότι δέν είς' έρωτευμένος.

— Αυτό δέν τό διαψεύδω; θα σου τό έλεγα άλλως και χωρίς τά ψυχολογικά σου πειράματα. Άνοησία ήτο να νομίσης ότι είμαι έρωτευμένος με χωριατοπούλαις.

— Και τάχα τί; Μήπως δέν έχουν θέληγτρα οι ειδυλλιακοί αυτοί έρωτες; Εις τά παραμύθια δέν είδες τόσαις βροσκοπούλαις που έτρέλλαιναν βασιλόπουλα; Έπειτα να σου είπω την ιδείαν μου, έγώ αγαπώ πάντοτε τά άκρα έναντία. Από τά άνη εξαφνα θέλω ή τό ευγενέστερον καλλιεργημένον βόδον του κήπου ή την πτωχήν άγριοβιολέτταν του βουνού, και από τας γυναίκαις ή την ευγενεστέραν βασιλίσσαν των αίθουσών ή την πενιχροτέραν ποιμενίδα του χωριού. Τά μεταξύ των δύο είνε μετριότητες και άποσταλάγματα. Με κάμνεις να χάσω την πρώτην μου έντύπωσιν; θα ήτο άνοησία ίσως να έρωτευθής χωριατοπούλα, άλλ' είνε έξευτελισμός της καλαισθησίας σου άν έρωτεύθηκες καμμίαν χονδρήν έπαρχιώτισσαν κόρην κανενός σιτεμπόρου ή κανενός παντοπώλου, παρωδιαν, γελοιογραφίαν άνεπτυγμένης γυναικός. . . .

— Έπηρες κατήγορον με τους άφορισμούς σου πάλιν. Άφησε ήσυχον την καύμένην την έπαρ-

χιώτισσαν και δέν μ' έξετρέλλανεν ούτε αυτή. . .

— Άλλά. . . κάμμία. . . μήπως κάμμία λαίδυ ή Μις περιγητήτρια;

— Επί τέλους μ' έπληξες και κουράζεις τον νουν σου εις τά χαμένα. Έδιάβασες Θεόκριτον;

— Αυτό ήμπορούσα να σ' έρωτήσω έγώ.

— Τό τρίτον ειδύλλιον ένθυμείσαι πώς αρχίζει;

— Στάσου μίαν στιγμήν. Τρίτον ειδύλλιον είνε Κώμος. . . ναί! «Κωμάσδω ποτι τάν Άμαρυλλίδα. . .» Τι χρειάζεται όμως ο Θεόκριτος και ή Άμαρυλλίς;

— Τι χρειάζεται—; Άμαρυλλίς είν' εκείνη που. . . έκαμε να μ' άρέση ή έρημία όπως λές έσύ.

— Αυτό είν' αινίγματα. Άμαρυλλίς δέν είνε όνομα γυναικός.

— Την έβάπτισα έγώ Άμαρυλλίδα. Έχε ύπομονήν και θα μάθης πώς και διατί.

— Έρχεσαι λοιπόν εις τά νερά μου ένφ' εις την αρχήν έλεγες πώς δέν είνε χωριατοπούλα τόρα τό όμολογείς. Η Άμαρυλλίς τί άλλο είνε παρά τύπος χαριτωμένης βροσκοπούλας;

— Όχι! ή Άμαρυλλίς μου συνενόει τά δύο άκρα της γυναικείας τελειότητας όπως έσύ την έννοείς.

— Δηλαδή!

— Είνε χωριατοπούλα εις τό βουνόν και είνε βασιλίσσα εις την πόλιν! Και ή φωνή του ύψώθη εις τόνον ύπερηφανείας ένφ' έπρόφερε τους τελευταίους λόγους.

— Ω! τά πράγματα βλέπω γίνονται σπουδαία. Υγη διά μυθιστόρημα. Αρχισε και λέγε μου από την αρχήν λοιπόν. Τώρα έννοώ διατί με ήθελες άπόψε; βράζουν μέσα σου έντυπώσεις και άναμνήσεις και θέλεις να ζεσπάσης εις την βάχην μου.

— Κ' έγώ μαντεύω την περιέργειάν σου και έγώ διά να σε τιμωρήσω όλίγον, δέν θα σου είπω λέξιν παρ' αφού δειπνήσωμεν. Και πεινώ! . . .

— Όραϊόν αίσθημ' αυτό, που γεννά πείναν!

— Όταν νηστεύη ή καρδία, τότε πεινά ο στόμαχος; μάθε το αυτό από μένα. Όταν είμαι λυπημένος ή ώργισμένος πεινώ, όταν έχω χαράν ή εύχάριστον προσδοκίαν κόπτεται ή όρεξις μου.

— Τότε πρέπει να κοπή ή ιδική μου τώρα. . .

— Διατί;

— Αφού προσδοκώ την Άμαρυλλίδα σου!

Τό δειπνόν μας ήτο σιωπηλόν; ο Στέφανος έπερύλασεν όλην την διμιλητικήν όρεξίν του διά την μέλλουσαν αφήγησιν των άγροτικών περιπετειών του, έγώ δ' άφ' έτέρου, κατετυράννου τον λογισμόν προσπαθών να μαντεύσω εκ των προτέρων τό είδος των περιπετειών αυτών άς περιέβαλ-

λε διά τόσου μυστηρίου τά προίμια του φίλου μου.

Άλλά και αφού έτελείωσε τό δειπνον έδήησε δις και τρις να προκαλέσω τον Στέφανον εις εκτέλεσιν της ύποσχέσεώς του, και κατά τό κοινόν σύστημα των άνυπομονούντων να είπωσί τι, άνέβαλλε δήθεν από στιγμής εις στιγμήν.

Τέλος, ένφ' άφ' ενός άπαλά τά κύματα όλίσθαινον μέχρι των ποδών μας και άνελύντο εις άργυρούς άφρούς και κελάρυσματα, από δε του μεμακρυσμένου θεάτρου άφικνούντο μόλις εκπνέουσαι αι περιπαθείς μελωδίαί της Υπνοβάτιδος, ο έρωτευμένος συντροφός μου ηδύκησε να προσθήσθ εις την νυκτερινήν ταύτην συμφωνίαν χαμηλήν και έμπιστευτικήν την φωνήν του, αφού και πάλιν ένα κερδίση καιρόν με κατεδικασε πρώτον υπό τό φώς ενός φανού ν' άναγκώσω μεγαλοφώνως έπιστολήν του προς έμε άπευθυνομένη ήν παραδόξως τη στιγμή εκείνη μοί ένεχείρισε.

B'.

«Την άθλιότητα του ταξειδίουμου είνε περιτόν να σου περιγράψω. Γνωρίζεις ότι είμαι κατ' έξοχήν χερσαϊόν ζών και ότι άμα πατήσω εις την θάλασσαν μεταβάλλομαι εις άψυχον δέμα, κιβώτιον, ότι θέλεις—τόσον που ήμπορεί κανείς ίσως να με στείλη με φορτωτικήν οικονομικώτερα, άντι να πληρώνω άδικώς εισιτήριον. Δέν άνοιξα λοιπόν τά βλέφαρα παρ' μόνον όταν εφθάσαμεν εις τον λιμένα, όπου έμελλα να επιβιβασθώ. Τό πρώτον δε πράγμα, που είδα εμπρός μου, ήτον ένας πελώριος φουστανελλάς, ο όποιος με προσεφώνησε με τό: Καλώς ώρισες αφεντικό! Ένόησα ότι ήτον ο επιστάτης του θείου μου τηλεγραφικώς προσκληθείς να έλθην με παραλάβη, και τον ηύχαρίστησα διά τον κόπον του. Και αφού απέβιδάσθημεν ήμην τόσφ ζαλισμένος ακόμη, ώστε ούτε ούτε έπρόσεξα εις την μικράν έπαρχιακήν πόλιν διά της οποίας διήλθομεν έφιπποι, έπρεπεν άλλως τε να κρατούμαι καλά επί του ζώου, διότι όλα τά έβλεπα θολά και άνω κάτω τριγύρω μου. Άλλά, όταν αφήσαμεν όπισω την πόλιν και εξήλθομεν εις τον άνοικτόν κάμπον, ή δροσερά πρωινή αύρα ήρχισε να με ζωογονή, και τό βλέμμα μου να πλανάται εύχάριστως εις τον θαυμάσιον όρίζοντα, στεφανωμένον με ύψηλά δασώδη βουνά και στολισμένον εις μίαν του μόνον άκραν με γαλανήν ταινίαν θαλάσσης. Διήλθομεν διά μέσου άγρών ξανθοπρασίμων διότι ο σίτος δέν είχεν έτι ώριμάσει έντελώς, έπειτα εισεχωρήσαμεν εις μικρόν δάσος πλατάνων, και τελευταίον υπό την πυκνήν και ευώδη σκιάν των πεύκων καλπάζοντες εφθάσαμεν εις τό κτήμα του θείου μου και κατέβημεν εμπρός εις την θύραν του πύργου του. Ο πύργος

αὐτὸς δὲν εἶνε μέγαν κτίριον, ὁμοιάζει μᾶλλον ἀνεμόμυλον καὶ ἀποτελεῖται ἐκ δύο δωματίων ἐν ὧν ἄλλ' ἡ θέσις ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖται εἶνε μαγευτική. Σχεδὸν ὑπὸ τὰ θεμέλια του ἔρχονται καὶ ἔξοποι ἀφρισμένα τὰ κύματα, ἐνῶ πρὸς τὸ μέρος τῆς ξηρᾶς βραχμῆδὸν ὀρθοῦται ἡ ἀνωφέρεια τοῦ βουνοῦ κλιμακωτῆ ὡς ν' ἀναβαίνει μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, κεκαλυμμένη πᾶσα ὑπὸ πεύκων καὶ πετελεῶν καὶ δρυῶν μεγάλων. Πέριξ τοῦ πύργου συσπειρῶνται τὰ μικρὰ κατάλευκα οἰκήματα καὶ αἱ ἀχυροκαλύβαι τῶν χωρικῶν, ἐν ᾧ παρῖκει φαλακρὸς ἐπίπεδος χώρος σημεῖοι τὴν θέσιν τῶν ἀλωνίων, ἐτοιμῶν ἤδη ὅπως δεχθῶσι τὴν μέλλουσαν συγκομιδὴν.

Ἄλλὰ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ πύργου εἶνε ἄθλιον· αἱ ὀροφαὶ ξύλιναι, ἀκατέργαστοι καὶ μαῦροι ἀπὸ τὸν καπνόν, οἱ τοῖχοι ἀσβεστόχριστοι, τὰ παράθυρα στενὰ καὶ πληκτικὰ καὶ τὰ ἐπιπλα... Ὡ Θεέ μου! πῶς θὰ κοιμηθῶ ἐπάνω εἰς τὰ τρίποδα αὐτὰ μὲ τὰς στραβάς σανίδας των. Ὁ ἐπιστάτης μου ὑπεσχέθη ὅτι θὰ τὰς ἰσοπεδώσῃ καλύπτων αὐτὰς διὰ πολλῶν μαλλίνων σκεπασμάτων, τὰ ὅποια ἔστειλε νὰ συλλέξῃ ἀπὸ τοὺς οἴκους τῶν χωρικῶν, ἀλλ' ἐγὼ δυσπιστῶ πρὸς τὴν καθαρῶτητα τῶν ὑφασμάτων αὐτῶν. Οἱ χωρικοὶ οἱ ὅποιοι ἦλθον νὰ μ' εὐχηθῶσι τὸ καλῶς ὄρισα, φαίνονται ὅλοι τίμιοι καὶ ἀγαθοί, ἀλλ' ἡ καθαρῶτης τοῦ σώματος δὲν εἶν' ἐφάμιλλος βέβαια πρὸς τὴν καθαρῶτητα τῆς ψυχῆς των. Ἄν ἦτο δυνατὸν θὰ τοὺς ἔστειλα ὅλους εἰς τὸ λουτρὸν καὶ ὕστερον θὰ τοὺς προσεκάλουν νὰ ἔλθουν εἰς τὸν πύργον!... Ὁ ἐπιστάτης μου καυχᾶται ὅτι ἐπιδίδει εἰς τὴν μαγειρικὴν καὶ πρὸς τιμὴν μου ἔβαλεν ὅλα τὰ δυνατὰ του διὰ τὸ γεῦμα ἀπόψε, διότι τὴν μεσημβρίαν ἐπρογευματίσα ἐκ τοῦ προχειροῦ μόνις ἐλθὼν μὲ ὀλίγα ἀυγά, καὶ βούτυρον νωπὸν καὶ γάλα. Τὰ προτιμῶ αὐτὰ ἀπὸ τὴν μαγειρικὴν τοῦ ἐπιστάτου μου! Ὡ πτωχέ μου στόμαχε, τί ἦτο τὸ κατασκευάσμα ἐκεῖνο μὲ τὰς ὀρνίθιας, τὸ ὅποιον ἐφάγομεν ἀπόψε! Ταλαίπωρε, ἔφαγες πολὺ διότι ἐπεινάς· μὴ φοβεῖσαι ὅμως· ἦσαν τόσον μαλακτικὰ τὰ πενήκοντα κρόμμυα τὰ ὅποια εἶχε μέσα! Ἀπὸ τῆς αὔριον πρέπει νὰ γίνω καὶ ὀλίγον μάγειρος. Μὴ χειρότερα! Πέρι τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐξῆλθον εἰς μικρὸν περίπατον. Τί ἀγριότης! Ὅλα τὰ ζῶα τοῦ χωρίου ἀπὸ τῶν ὀρνίθων μέχρι τῶν... γυναικῶν, ἐτρέποντο εἰς φυγὴν ἅμα μ' ἔβλεπον. Φαίνεται ὅτι τὸ ἐξωτερικὸν μου, ἡ περιβολὴ μου τοῖς ἐμπνέει φόβον καὶ δυσπιστίαν· καὶ οἱ σκύλοι μὲ γαυγίζουσι φοβερά. Διὰ νὰ μὴ συμβαίνει αὐτὸ πρέπει ἴσως νὰ φορέσω φουστανέλλαν τὰς ἡμέρας αὐτὰς ποῦ θὰ μείνω ἐδῶ φυλακισμένος. Καὶ αἱ χωριατοπούλαι! Τὰ ἀγρίμια, ποίησιν ποῦ τὴν ἔχουν! Ἄνιπτοι, ἀκτένιστοι, μὲ κᾶτι πρόσωπα φημένα ἀπὸ τὸν ἥλιον, μὲ κᾶτι χέρια σκασμένα

ἀπὸ τὸ ζύμωμα καὶ τὴν πλύσιν, μὲ κᾶτι πόδια γυμνά καὶ γεμάτα σκόνην καὶ λάσπην. Ὡ χαριτωμένοι Νύμφαι τῶν δασῶν, ὡ ἠρωίδες τῶν εὐδυλλίων, ὡ Μοῦσαι τῶν μωρῶν ποιητῶν, οἱ ὅποιοι σὰς ψάλλουσι, διότι δὲν σὰς εἶδόν ποτε, κρατήσατε δι' ἄλλους τὴν συμπάθειάν σας καὶ τὴν ἀγάπην σας, φυλάξατε τὰ κάλλη σας διὰ τοὺς λεβέντηδες καὶ τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ, ἐγὼ σὰς εὐχαριστῶ... ὁ Θεὸς νὰ μὲ φυλάττῃ ἀπὸ σὰς!...

Ἀληθινὰ ἡ ἀνατολὴ τῆς σελήνης μέσα ἀπὸ τὸ δάσος ἦτον ὠραία, ἀλλὰ μόνις ἐτόλμησα νὰ ἐξέλθω εἰς τὸν ἐξώστην διὰ νὰ πῶ τὸν καφέν μου ὑπὸ τὸ ἀργυροῦν αὐτῆς φῶς, μὲ διεπέρασε τόσον παγερὰ πνοὴ νυκτερινῆς αὔρας, ὥστε ἐρρίγησα καὶ ἠναγκάστην νὰ κλεισθῶ πάλιν εἰς τὸ δωμάτιόν μου. Τί κλίμα! ἄλλο δὲν μοῦ λείπει παρὰ νὰ κάμω καὶ ξεπαγγάσματα Μαῖον μῆνα!... Δὲν ἔχει ἄδικον ὁ ἐπιστάτης μου συμβουλευμέν με νὰ σκεπασθῶ μὲν τὴν κάπαρ του τὴν νύκτα. Μὲ κάπαρ; ὡτάν νὰ εἶμαι δηλαδὴ εἰς κλέπτικον λημέρι.

Σοῦ γράφω ἐπὶ χονδρῆς τραπέζης, ἥτις μοι χρησιμεύει ὡς γραφεῖον, ἀλλ' ἡδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ἐπίσης καὶ εἰς κρεοπώλην διὰ νὰ κόπῃ ἐπ' αὐτῆς τοὺς κριούς καὶ τοὺς μύσχοις του. Εἶνε ἔργον διακεκριμένου ἐπιπλοποιοῦ, τοῦ μυλωνᾶ, ὡς μοι εἶπεν ὁ ἐπιστάτης. Μὲ φωτίζει ρυπαρὰ, φρικωδῶς καπνίζουσα καὶ ἀπόζουσα λυχνία πετρελαίου... Οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἐτυφλώθησαν ἐκ τοῦ ἐρυθροῦ φωτός, ἀσφυκτικῶς σχεδὸν ἐκ τῆς ὁσμῆς. Τὴν σβύνω καὶ πηγαίνω νὰ κοιμηθῶ. Ἀκούω μίαν κουκουβάγιαν ἢ ὅποια μοῦ φωνάζει καληνύκτα ἀπὸ μακρὰν. Μπα! κοντεύουν μεσάνυκτα. Καληνύκτα λοιπόν!...

Καὶ... καλημέρα! ἐξημέρωσε, δόξα σοι ὁ θεός! ἐτελείωσεν ἡ κατρηαμένη αὐτὴ νύξ, ἡ ὅποια διήρκεσε τόσον, ὡσάν ἐπρόκειτο νὰ ἴδῃ τὸ φῶς καὶ δευτέρως Ἡρακλῆς. Καὶ εἶπειτα λέγει ὁ Καζαμίας ὅτι αἱ νύκτες τοῦ Μαῖου εἶνε μικραὶ. Ἄλλου μάλιστα, ἀλλ' ὄχι καὶ εἰς τὸ χαριτωμένον κτῆμα τοῦ κυρίου θεοῦ μου. Ἄ, βέβαια πρέπει νὰ βάλω συναπισμούς εἰς τὴν βράχιν μου, ἡ ὅποια μὲ πονεῖ ὡς νὰ μ' ἔχουν ξυλοφορτώσῃ. Καὶ τὰ μάλιστα ἐκεῖνα ἀγριοσκεπάσματα ἐξέδαραν τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας ὡς νὰ ἦσαν ὄνυχες γάτου. Τί νὰ εἰπῶ δὲ διὰ τὰ ἀμέτρητα ἔντομα τὰ ὅποια ἐξεστράτευσαν ἐναντίον μου. Ὁ εὐλογημένος ὁ ἐπιστάτης φαίνεται ὅτι ἔχει μεταβάλλῃ εἰς ἔντομολογικὸν σπουδαστήριον τὸν πύργον τοῦ θεοῦ μου. Ἄλλ' ἐγὼ πρέπει νὰ φροντίσω ἀφεύκτως περὶ τῆς διαλύσεως αὐτοῦ ὕστερον ἀπὸ τρεῖς νύκτας ὡς αὐτὴν, ἡμπορῶ νὰ πάθω ἀπὸ ἀναμίαν. Εὐτυχῶς ἔχω ἄφθονον ἔντομοφθόρον κόνιν μαζί μου.

Κλυτῆμε, κλυτῆμε· ἔχω νὰ διέλθω ἐδῶ

δέκα ἡμερώνυκτα ἀκόμη, διακοσὶς τεσσαράκοντα ὥρας. Πῶς θὰ τὰς περάσω; Ἀναγνωσκῶν; πληττω περίπατων; βαρύνομαι συνομιλῶν; μὲ ποῖον καὶ περὶ τίνος, παρακαλῶ; Καὶ ἡ ἰδέα ὅτι δὲν εἶνε δυνατόν, δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ φύγω ταχύτερον, κορυφώνει τὴν στενοχωρίαν μου.

Πῶς συνελήφθην εἰς τὰ δίκτυα τοῦ θεοῦ μου χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω! Ἦλθα, λέγει, ἐδῶ ν' ἀναλάβω ἐκ τῶν κόπων, ἀλλ' ἐγὼ θὰ πάθω χειρότερα: ἢ θὰ γείνω ὑποχόνδριος ἢ θὰ πετάξω τὰ μυαλά μου εἰς τὸν ἄερα.»

— Σὲ ἀναγνωρίζω δλόκληρον εἰς τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν μὲ τὴν παραξενιάν σου τὴν συνειδημένην. Ἐν μόνον δὲν ἐννοῶ: διατί δὲν μοῦ τὴν ἔστειλες, ἐνῶ θὰ μὲ διαπαέδαζε τόσον;

— Δὲν σοῦ τὴν ἔστειλα διὰ λόγον ἀπλούστατον. Ὅταν εἶπα εἰς τὸν ἐπιστάτην νὰ εἶρη πεζοδρομὸν διὰ νὰ στείλω τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν πόλιν—βλέπεις, τὸ κτῆμα τοῦ θεοῦ μου δὲν ἔχει ταχυδρομικὸν γραφεῖον— ἐκεῖνος μοῦ ἀπήντησεν ὅτι ἔγομεν καιρὸν, διότι μετὰ δύο ἡμέρας φέγγει ταχυδρομεῖον δι' Ἀθήνας. Ἄλλὰ μετὰ δύο ἡμέρας τὰ πράγματα εἶχον ἀλλάξῃ τόσον, ὥστε ἡ ἐπιστολὴ μοῦ ἐφαινετο ἄδικος, ἄτοπος, γέλοια— καὶ ἀντὶ νὰ σοῦ τὴν στείλω τότε τὴν ἔκλεισα εἰς τὸ χαρτοφυλάκιόν μου διὰ νὰ τὴν λάβῃς σήμερον. Καὶ τώρα ἐξακολουθῶ ἐγὼ τὴν συνέχειαν μετὰ τὴν ἐπιστολὴν, ἡ ὅποια ἔχει, ὡς βλέπεις, τὰς πρώτας ἐντυπώσεις μου, μὲ τὴν συμφωνίαν, ὅτι οὔτε θὰ ἀποτεινῆς ἐρωτήσεις ἀδικαιρίτους, οὔτε θὰ μὲ διακόπτῃς, οὔτε θὰ μὲ πειράξῃς... .

Ἀπὸ τὸ πρῶν, ὡς ἄλλος Ῥοβινσὼν, ἤρχισα νὰ φροντίζω πῶς νὰ ἐξασφαλίσω ἡσυχωτέρην νύκτα· κατώρθωσα νὰ ἐτοιμάσω ἐν ἀχυρίνον στρωμα, ἐγέμισα ὅλας τὰς τρύπας μὲ σκόνην ἄφθονον, ἔδωκα καὶ ἐξεμάτισαν τὰς σανίδας τοῦ κρεβατιοῦ· τέλος πάντων ἔγεινα τέλειος νοικοκύρης πρώτην φορὰν εἰς τὴν ζωὴν μου. Εἶπα ἀκόμη εἰς τὸν ἐπιστάτην, ὅτι τρελαίνομαι διὰ τὸ ψητὸν κρέας, ὥστε νὰ λυτρωθῶ ἀπὸ τὰ μαγειρικὰ πειράματά του. Καὶ χάρις εἰς τὴν Μαργδαληνὴν τοῦ Σανδῶ μὲ τὸ γλυκύτατον ὕφος του, ἐπέρασαν αἱ ὥραι τῆς μεσημβρίας χωρὶς κ' ἐγὼ νὰ τὰς ἐννοήσω καλὰ, καλὰ. Ὅταν ἐβράδυνασε κᾶποιος χωρικός ἦλθε καὶ μοῦ ἐπρότεινε νὰ κάμωμ ἕνα περίπατον εἰς τὸ δάσος. Δὲν εἶχον πολλὴν ὄρεξιν. Δὲν ἠθέλησα ὅμως νὰ νομίσῃ πῶς δὲν καταδέχομαι καὶ ἐπῆγα. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ὅτι δὲν μετενόησα· ἡ φύσις ὅλη ἦτον εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς, ἡ γῆ σκεπασμένη ἀπὸ χόρτα καὶ ἄνθη ἐμοσχοβολούσεν. Ἐπληττον ὅμως μὲ τὸν σύντροφόν μου, ὁ ὅποιος κοντὰ εἰς ὅλα ἀνεκάλυψε ὅτι ἦτο καὶ κωφός. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἐκέρδισα εἰς τὸν περίπατον ἦτο πρὸ πάντων πείνα, βουλιμία. Διὰ τοῦτο ἐγύρισα κατ' εὐθείαν εἰς τὸν πύργον

καὶ ἐπέπεσα κατὰ τοῦ ψητοῦ. Οὐδέποτε ἐπὶ ζωῆς μου ἔφαγα τόσον ὁ ἐπιστάτης μὲ παρετήρει μὲ σεβασμόν... .

Ὅταν ἐμβῆκα εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ ὕπνου, τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὅποιον εἶδα μὲ ἀπορίαν ἐπάνω εἰς τὸ προσκέφαλόν μου, ἦτο ἐν ἐπισκεπτήριον. Ἀναστάσιος Π*· πρώτην φορὰν ἔβλεπα αὐτὸ τὸ ὄνομα. Ἄλλ' ἦτον ἀκόμη γραμμένον ἐπάνω κᾶτι μὲ μολυβδοκόνδυλον. Ἐπλησίασα εἰς τὸ παράθυρον καὶ ἐδιάβασα: «Κύριε γείτον, ἦλθα νὰ σὰς εἰπῶ καλῶς ὄρισάτε, ἀλλὰ δὲν σὰς εὔρον· θὰ εἶνε ἀδιακρισία ἂν σὰς προσκαλέσω αὔριον πρῶν, πρῶν, νὰ πῶμεν τὸ γάλα μαζί εἰς τὸν κηπὸν μου;» Ἐφώνασα τὸν ἐπιστάτην καὶ τὸν ἠρώτησα ποῖος εἶνε αὐτὸς ὁ κύριος Ἀναστάσιος.

— Ὁ κύριος Ἀναστάσιος τῆφεντικὸ ἐδῶ ἔς τὸ χωριὸν ποῦ συνορεύομε, μεσόκοπος, καλὸς ἄνθρωπος, ἔρχεται τὴν ἀνοιξὴν ἔς τὸ τσιφλίκι του καὶ φεύγει τὸν τρυγητὴ καὶ ἀργότερα.

— Καὶ πῶς δὲν μοῦ τὸ εἶπες αὐτὸ ἀπὸ πρὶν;

— Δὲν τῶφερε ἡ κουβέντα... .

— Εἶνε μακρὸν ἀπ' ἐδῶ τὸ σπίτι του;

— Ὡ; μιστὴ ὥρα... .

— Αὔριον τὸ πρῶν θὰ πάγω· εὐρὲ κανένα παιδί· νᾶλθῃ μαζί μου νὰ μοῦ δείξῃ τὸν δρόμον.

— Ἐρχομ' ἐγὼ· καμμὶὰ δουλειὰ δὲν ἔχω· θέλω ν' ἀνταμῶσω καὶ τὸν ἀγροφυλάκκα τοῦ κυρίου Ἀναστάση.

Ἡ πρόσκλησις τοῦ γείτονός μου δὲν μὲ δυσηρέστησεν. Εἰς τὴν ἀρχὴν ὑπέθεσα ὅτι θὰ εἶνε κἀνεὶς ἐπαρχιώτης πλοῦσις κτηματίας, ἀλλ' ἀνοῦσις καὶ ἀμόρφωτος ἄνθρωπος. Ὅταν ὅμως εἶδα καὶ δευτέρην φορὰν τὸ καλοτυπωμένον ἐπισκεπτήριόν του, τὸν λεπτόν χαρακτῆρά του καὶ τὸ εὐγενὲς ὕφος τῶν ὀλίγων γραμμῶν του, ἄρχισα νὰ μεταβάλλω ἰδέαν καὶ νὰ πείθωμαι ὅτι ἀπεναντίας ὁ γείτων μου θὰ εἶνε κἀνεὶς εὐγενῆς καὶ ἀνεπτυγμένος κύριος, ξένος, ἐρχόμενος ἐκεῖ τὸ καλοκίρι χάριν τοῦ κτήματός του. Μὲ τὴν προσδοκίαν τῆς γνωριμίας του ἐκοιμήθην, καὶ ἐκοιμήθην τόσον λαμπρὰ, ὥστε ὁ ἐπιστάτης ἠναγκάστη νὰ κτυπήσῃ τὴν θύραν διὰ νὰ μ' ἐξυπνήσῃ εἰς τὰς 5 τὸ πρῶν ὅπως τοῦ εἶπα.

Ὁ δρόμος μοῦ ἐφάνη πολὺ εὐχάριστος. Καὶ ἡ πρωῒνὴ ὥρα βέβαια συνέτεινε εἰς τοῦτο, ἀλλὰ περισσότερον ἡ ἐλπίς, ὅτι θὰ εὔρω τέλος πάντων ἕνα ἄνθρωπον μὲ τὸν ὅποιον νὰ ἡμπορῶ νὰ περάσω μίαν ὥραν συνομιλῶν, ἄνθρωπον τέλος μὲ τὸν ὅποιον νὰ συνεννοοῦμαι εἰς τὴν ἐρημίαν αὐτὴν κατὰ τὰς δέκα ἡμέρας τῆς ἐξορίας μου. Κᾶποτε δὲ πάλιν ἐλυπούμην διὰ μίαν στιγμὴν· ἔλεγα, ἂν δὲν εἶνε ὅπως τὸν νομίζω, ἂν εἶνε κἀνεὶς γέρον παράξενος, ὀλιγόλογος, ἀπρόσιτος. Ἄλλὰ τότε διατί νὰ ἔλθῃ πρῶτος νὰ μ' ἐπισκε-

φθῆ ἄμα ἔμαθε πῶς ἔφθασα. Ὅ,τι καὶ ἂν εἶνε ἔλεγα πάλιν, πολλὰς σχέσεις οὔτε θά προφθάσω-
μεν νὰ συνδέσωμεν, ἔπειτα μὰς χωρίζει ἡ ἡλι-
κία· εἴκοσι ἑτῶν ἐγώ, πενήντα ἐκεῖνος! ὠραία
συνεννόησις ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων. Μὲ αὐτὰ ἐ-
φθάσαμεν εἰς τὸν περίβολον τοῦ κτήματός του
τὸν κῆπον του δηλαδὴ, διότι τὸ ὄλον κτῆμα ἐκ-
τείνεται εἰς χιλιάδας στρέμματα.

Ἡ θέσις του δὲν εἶνε τόσο ὠραία, ὅσον τοῦ
πύργου τοῦ θεοῦ μου, μῆτε εἰς τὴν θάλασσαν
κοντὰ εἶνε ὅπως ἐκεῖνος, μῆτε θέαν ἔχει τόσο
γραφικὴν, εἶνε μάλιστα χαμηλὰ, ὀλίγον πλη-
κτικά· ἀλλὰ ὑπὸ ἐποψιν κομψότητος δὲν ἔχουν
σύγκρισιν· πού τὸ χάλασμα ἐκεῖνο, ὁ ἀνεμόμου-
λος τοῦ θεοῦ μου καὶ πού τὸ κομψὸν αὐτὸ σπι-
τάκι τριγυρισμένον ἀπὸ πράσινα φυλλώματα δέν-
δρων, στεφανωμένον μὲ περιπλοκάδας ἕως τὰ
κεραμίδια του! Δὲν ἐπίστευα ὅτι μέσα εἰς τὴν
ἐρημίαν ἐκείνην ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρχη τέτοιος
κῆπος καὶ τέτοιο χαριτωμένον σπιτάκι. Ἡ θύρα
ἦτο σιδηρᾶ κιγκλιδωτὴ καὶ ἔπρεπε νὰ περάσῃ
κανεὶς ἀπὸ τὸν κῆπον διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸ σπίτι.

Μὰς ἄνοιξε μικρὸς φουστανελλοφόρος ὑπὲρ-
της πολὺ καθαρώτερος ἀπὸ τὸν ἐπιστάτην μας.

— Τ' ἀφεντικὸ εἶπε νὰ τὸν συμπαθᾶτε μιὰ
στιγμὴ, γιατί' ἔπηγε ἔς τὰ λῶνικα, κοπιᾶστε ἔς τὸ
κίοςκι κ' ἔφτασε... μὰς εἶπε μὲ προπέτειαν.

Ὁ ἐπιστάτης ἀπὸ σεβασμὸν δὲν ἠθέλησε νὰ
ἔλθῃ μαζί μου, ἠκολούθησα λοιπὸν τὸν μικρὸν, ὁ
ὁποῖος μὲ ὠδήγησε εἰς τὸ κίοςκι. Δὲν σοῦ λέγω
τίποτε περὶ τοῦ κήπου, φαντάσου τὸν ὠραιότερον
κῆπον τῶν Πατησίων, μεταθεθεμιμένον ἐκεῖ εἰς τὴν
ἄκραν τῆς Ἑλλάδος. Τὸ κίοςκι δὲν ἦτο πολυ-
τελές, ἀλλ' ἦτο χαριέστατον ἀπὸ ἀκατεργάστους
κορμούς δένδρων καὶ πλεκτὰ καλάμια. Δύο τρία
αἰγυκλήματα τὸ εἶχον σκεπάσει κ' ἐμοτχοβολοῦ-
σαν γλυκύτατα. Ἦτον μέσα ἓνα τραπεζάκι ξύλι-
νον καὶ ὀλίγα καθίσματα ἀγροτικὰ κομψότατα...

Ἐλεῖνα ἐπὶ τινὰ λεπτὰ χάσκων, ἔτριβη τὰ
μάτια μου διὰ νὰ πεισθῶ ὅτι δὲν ὄνειρεύομαι.

Ὅταν ἔξαρνα διὰ νὰ κορυφωθῇ ἡ γοητεία,
ὡσάν νὰ ἦσαν ὅλα ἐπίτηδες προετοιμασμένα, ἓνα
γλυκύτατο σιγανὸ τραγοῦδι ἀκούσθηκε ὀπίσω
ἀπὸ τὰ πυκνὰ δένδρα.

Φύσ' ἀγεράκι τῆς αὐγῆς,
Κ' ἔλα νὰ μὲ θροσίσης
Καί, σὺ ἦλιε, ἄργησε νὰ βῆγῃς
Γιατί' θὰ μὲ κυρίσης!...

Ἐννοιωθα τόσα πολλὰ μαζί ὥστε δὲν ἔννοιω-
θα πλέον τίποτε. Δὲν ἐδοκίμαζα οὔτε νὰ ὑποθέ-
σω οὔτε νὰ μαντεύσω πόθεν προήρχετο ἡ μελω-
δία ἐκείνη... Μόνον μιὰ ἰδέα ἐστριφογύριζεν
εἰς τὸν νοῦν μου: ὅλα εἶνε μαγευμένα ἐδῶ ἔλε-
γα. Ἐφερα τὸ χέρι μου καὶ ἐσπρίξα καλὰ τὸ μέ-
τωπόν μου διὰ νὰ συγκρατήσω τὰ λογικά μου.
Βήματα ἠκούσθησαν ἐπάνω εἰς τὰ χαλίγια μ'

ἐπικατε βίγος ὡσάν νὰ εἶχα θέρμην... Κοντὰ, πο-
λὺ κοντὰ εἰς δύο τοιῶν βημάτων ἀπόστασιν οἱ
πυκνοὶ κλάδοι δύο δένδρων ἐχωρίσθησαν ἡσυχα
ἡσυχα καὶ ἀνάμεσα εἰς αὐτοὺς ἐπρόβλεπεν...

— Ὁ κύριος Ἀναστάσιος μὲ τὸν νυκτικὸν
του σκοῦπον!...

— Οὐφ! εἶσαι ἀδιόρθωτος, μὲ ἀπογοητεύεις
ἐπάνω εἰς τὸ καλλίτερον μέρος!

Περιτριγυρισμένη ἀπὸ πράσινα φύλλα ἐπρό-
βαλε... κεφαλὴ κόρης. Τὰ μαλλιά της ἦσαν
ξανθὰ, στολισμένα μὲ πέντ' ἑξ τριαντάφυλλα
κόκκινα καὶ ἄσπρα κερρωμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ μὲ
ἀπροσποίητον ἀφέλειαν καὶ ἀπαράμιλλον χάριν
ἀπὸ τὸ ἓν μέρος τοῦ προσώπου καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο,
ἐκρέμοντο εἰς θέσιν σκουλαρικίων ἀπὸ ἓνα ζευγάρι
μεγάλια βροδοκόκινα κεράσια... Ἐκλεισα τὰ μάτια
μου... Κίοςκι, κῆπος, οὐρανός, καὶ γῆ ὅλα ἐγύριζαν.

Ὅταν ἄνοιξα τὰ μάτια μου, ἡ ὄπτασις εἶ-
χεν ἀποκαλυφθῆ ὁλόκληρος. Μὲ τὸ ἓνα χέρι της
ἐκράτει ἐπὶ τοῦ στήθους μέγαν δέμα, φόρτω-
μα ὁλόκληρον βόδων, καὶ εἰς τὸ ἄλλο της χέρι
ἓνα καλάθκι μὲ κεράσια. Τὸ φόρεμά της ἦτο
λευκόν, ἀπλούστατον, χυμένον ὡς ἀφρός ἐπάνω
εἰς τὸ σῶμά της. Κρυμμένος ὀπίσω ἀπὸ τὸ αἰ-
γυκλήμα τὴν ἐκύτταζα χωρὶς νὰ μὲ βλέπῃ— Ἀλ-
λά, πλησιάζει ἔξαρνα, ἔρχεται πρὸς τὸ κίοςκι.

Τὴν τελευταίαν στιγμὴν τὰ ἔχασα... Κ' ἐκείνη
ὁμως μόλις εἶδεν ἀνεπίστως ἓνα ἄνθρωπον ἄ-
γνωστον καθισμένον ἐκεῖ, κερρωμένον εἰς ἓνα
κάθισμα, ἐτρόμαξε τόσο, ὥστε ἄφησε διὰ μιᾶς
τὰ ἄνθη ὅλα ὅσα ἐκρατοῦσε κ' ἐκυλίσθησαν κά-
τω, εὐθὺς δὲ ἄμα ὑπέθεσε βέβαια ποῖος εἶμαι
ἐκοκκίνησε καὶ εἰς τὴν στιγμὴν ἔτιναξε τὰ βόδα
ἀπὸ τὴν κεφαλὴν της καὶ τὰ χαριτωμένα σκου-
λαρίκια της.

Μόλις κατώρθωσα νὰ συνέλθω, ἀνεσηκώθηκα
καὶ τὴν ἔχαιρέτισα.

— Κυρία μου, εἶπα, καὶ ἡ γλῶσσά μου ἐδέ-
νετο, λυποῦμαι πολὺ ὅτι τὸ πρῶτον αἰσθημα, τὸ
ὁποῖον σᾶς ἐνέπνευσα, ἦτο τὸ αἰσθημα τοῦ φῶ-
βου. Συγχωρήσατέ με!

Μοῦ ἔδωκε τὸ χέρι γελαστή, γελαστή.

— Ἡ ἐδική μου θέσις εἶνε χειροτέρα, εἶπε
μὲ ἀφέλειαν, ἐγὼ σᾶς ἐνέπνευσα βέβαια τὸ αἰ-
σθημα τοῦ γελοίου, μὲ τὰ πρῶτά μου αὐτὰ
στολισματα. Ἡ ἐξοχὴ βλέπετε κάμνει ὅλους
τούς ἀνθρώπους παιδιὰ. Καὶ ὁ πατήρ μου ἀκόμη
μὲ ὄλην τὴν ἡλικίαν του γίνεται μαζί μου παιδί
ἐδῶ.

Οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ λόγοι μ' ἐρώτησαν.
Λοιπὸν εἶνε ἡ κόρη τοῦ κυρίου Ἀναστασίου; εἶπα·
χαρὰ ἔς τὴν κόρην!...

[Ἐπειτα συνέχεια.]

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΑΠΟ ΝΙΚΟΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΝ

Ἐπιστολαὶ πρὸς φίλον.

ΙΑ'.

Πύργος τῆ 28ῃ Ἀπριλίου.

Σήμερον ἐπεσκέφθην τὴν Ὀλυμπίαν. Πίστευσε
με, μόνον καὶ μόνον χάριν τούτου ἀξίζει νὰ ἔλθῃ
τις εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐνταῦθα ἡ ἀρχαιοτῆς πα-
ρίσταται ἐνώπιόν σου ἐναργεστέρα, μεγαλοπρε-
πεστέρα ἢ καὶ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν αὐτὴν. Δὲν λέ-
γω ὅτι διὰ τῆς θέας τῶν ἐρείπιων τούτων ἡ φαν-
τασία δύναται νὰ ἀναπλάσῃ τελειότερον τὴν εἰ-
κόνα τῆς ἀρχαιοτῆτος. Ἡ Ὀλυμπία δὲν ἦτο πό-
λις, ἦτο ἱερόν. Ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ ἰδιωτικῶ βί-
ου, ἡ Πομπηία παρέχει μεγαλείτερον ἐνδιαφέρον,
εὐρίσκει δὲ τις καὶ εἰς τὴν Νικόπολιν αὐτὴν καὶ
εἰς τὴν Πλευρώνα ὕλην πρὸς μελέτας ἀρχαιολο-
γικάς, τὴν ὑποίαν δὲν ἔ' ἀνεύρη ἐνταῦθα. Ἡ Ὀ-
λυμπία εἶναι τι ὅπως διάφορον, ἀλλὰ καὶ ὑπέρ-
τερον.

Ὅτε ἀπὸ τοῦ Κρονίου λόφου βλέπεις τὰ ἐρεί-
πια τῶν ναῶν, τῶν παλαιστῶν, τῶν ἀναθημα-
τικῶν μνημείων, ἀπλούμενα ὑπὸ τοὺς πόδας σου
ὡς εἰς χάρτην ὑπερμεγέθη, νομίζεις ὅτι ἀναζῆ
ἐνώπιόν σου πᾶν ὅ,τι μέγα καὶ ὠραῖον ὑπῆρξεν
εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Τὰ ἐντὸς τῆς στενῆς
κοιλιάδος συσσωρευμένα οἰκοδομήματα ἀνακαλοῦν
εἰς τὴν μνήμην σου μυρίας ἀναμνήσεις. Ἐνθυμῆ-
σαι ὅτι, ἐπὶ χίλια περίπου ἔτη, πᾶσα τῆς Ἑλ-
λάδος δόξα ἐπέζητησε καὶ εὐρεν ἐνταῦθα τὴν
καθιέρωσιν της. Νομίζεις ὅτι ἀντηχοῦν εἰσέτι
περὶ σὲ αἱ φωναὶ, αἵτινες ἐπευφήμησαν τὸν Θεμι-
στοκλή, νικητὴν ἐν Σαλαμῖνι καὶ σωτῆρα τῆς
Ἑλλάδος. Οἱ στέφανοι, τοὺς ὑποίους ὁ Πίνδαρος
ἀπηθανάτισε, περιύπτανται ἐκεῖ εἰς τὸν ἀέρα,
ἐνώπιόν σου. Ἐνταῦθα ὁ Θεουκιδίδης, παῖς ἔτι,
ἠεροάξετο τὰς διηγήσεις τοῦ Ἡροδότου, ἐνταῦθα
ὁ Πλάτων ἐθήρευσε ἐπαίνους καὶ ὁ Ἰσοκράτης
ἐπεθύμησε ν' ἀναγνώσῃ τὸν Παναγυρικὸν του.
Ἐνταῦθα συνήρχοντο οἱ τεχνίται τῆς Ἑλλάδος
καὶ ἐξέθετον τὰ ἀριστουργήματά των εἰς τὸν θαυ-
μασμὸν θεατῶν, οἵτινες ἀπένεμον τὴν ἀθανασίαν.
Ἡ ἀρχαία Ἑλλὰς ὁλόκληρος συνοψίζεται, οὕτως
εἰπεῖν, καὶ συγκεφαλαιούται ἐντὸς τῆς μικρᾶς ταύ-
της κοιλιάδος.

Ἡ τοποθεσία τῆς Ὀλυμπίας ἁμοιάζει πρὸς μέ-
γιστον ἀμφιθέατρον. Ἐν τῶ μέσῳ ἐτελείτο τὸ
θέαμα. Οἱ περίεξ ἄποτελοῦν τὰς βαθμίδας.
Οἱ θεαταὶ συνωθούμενοι ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν δέν-
δρων ἔβλεπον ὑψόθεν τὴν λαμπρὴν τελετὴν τῶν
ἀγώνων. Αἱ πολυχροὶ γλαυκίδες των, ποικίλλου-
σαι τὸ βαθύ πράσινον τῶν πευκῶν, ἐπηύζανον τὴν
λαμπρότητα τῆς σκηνῆς. Εἰς τὰς γυναῖκας δὲν
ἐπέτρεπετο ἡ ἐντόφ τοῦ ἱεροῦ περιβόλου εἰσοδος

κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀγώνων. Ἴσως ἤρχοντο
καὶ αὐταὶ ἐπὶ τῶν λόφων, καὶ ὑποκρύπτουσαι τὸν
πέπλον ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ φυλλώματος ἐθεώρουν
κρυφίως τὸ ἀπηγορευμένον θέαμα, φθονοῦται τὴν
ἱερίαν τῆς Δήμητρος, ἧτις μεγαλοπρεπῶς καθη-
μένη ἐπὶ ὠρισμένης ἑδρας εἶχε, μόνη ἐκ τοῦ φύ-
λου της, τὸ προνόμιον τοῦ νὰ παρίσταται εἰς τὴν
ἱερὰν τελετὴν. Ἐκ τοῦ ὑψώματος ἠδύνατο αἰ
γυναῖκες νὰ βλέπωσι τοὺς ἀγοντας τὰς πομπὰς,
βραδέως διερχομένους ἀναμέσον τῶν ἐντὸς τοῦ
περιβόλου ὠραίων μνημείων, πορευομένους πρὸς
τὸν ναὸν τοῦ Διός, πρὸς τὸ Ἡραῖον, ἰσταμένους
εἰς τὰ πρόθυρα ἐνῶ οἱ ἱερεῖς ἐτέλουν τὴν θυσίαν
ὑπὸ τὰς ἀνθοφόρας στήλας, ἐκείθεν δὲ ἐξακολου-
θοῦντας τὴν παρέλασιν πέραν τοῦ ἱεροῦ τείχους
τῆς Ἀλτεις καὶ παρατασσομένους παρὰ τὸ στά-
διον ἢ τὸν ἵππόδρομον, ὅπου ὁ νικητὴς ἐλάμβανε
τὸν κότινον στέφανον.

Εἰς τὸ στάδιον καὶ τὸν ἵππόδρομον δὲν ἐγί-
νοντο ἀνασκαφαί, παρεκτὸς εἰς ἐλάχιστα μέρη
πρὸς ἐξακρίθωσιν τοῦ χώρου αὐτῶν. Βλέπων τις
εἰς τὰ σημεῖα ἐκεῖνα κατὰ πόσον ἀνυψώθη τὸ
ἔδαφος τῆς κοιλιάδος, ἐννοεῖ καλλίτερον τὸ μέγε-
θος τῶν γενομένων ἐργασιῶν. Ἡ ἀνύψωσις αὕτη
ὀφείλεται εἰς ἀλλεπαλλήλους ἐπιστροφῆσεις. Οἱ
Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες εἶχον ἤδη καταργηθῆ κατὰ
τὸ 394 μ. Χ. ἐπὶ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου, ὅτε
κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἕκτης ἑκατονταετηρίδος δύο
σεισμοί, ὁ εἰς μετὰ τὸν ἄλλον ἀνέτρεψαν ὅσας οἰ-
κοδομὰς ἔμενον εἰσέτι ὄρθιαι. Αἱ στήλαι τοῦ ναοῦ
τοῦ Διός κείνται παραλλήλως μὲ τοὺς σπονδυ-
λους των διεξευγμένους, ὅπως τότε κατέπεσαν.
Σύγχρονος κατὰπτωσις χωμάτων ἐκάλυψε τὰ εἰς
τοὺς πρόποδας τοῦ Κρονίου λόφου κείμενα μνη-
μεῖα, ὁ δὲ ποταμὸς Κλάδεος, ὅστις βέων πρὸς
δυσμὰς τῆς Ἀλτεις χύνεται ἐντὸς τοῦ Ἀλφειοῦ,
πλημμυρῆσας ταυτοχρόνως ἐσκέπασε τὰ ἐρείπια
τῶν ἀνατραπέντων κτιρίων μὲ στῶμα βάθους
ἐνὸς περίπου μέτρου. Ἐπὶ τοῦ νέου τούτου ἐδά-
φους ἦλθον καὶ κατόκησαν χριστιανοί, τῶν ὑποί-
ων τὰ διασωθέντα ἔχγη μαρτυροῦν τὴν ταπεινό-
τητα. Κατὰ τὴν ἐπομένην ἑκατονταετηρίδα νέα
πάλιν πλημμύρα τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ συνεπλή-
ρωσε τὸ ἔργον τῆς καταστροφῆς ἀνυψώσασα ἐκ
δευτέρου ἐπὶ τρία καὶ τέσσαρα μέτρα τὸ ἔδαφος
τῆς κοιλιάδος. Τοιοῦτοτρόπως ὀφείλομεν εἰς τὸν
ξηρὸν σήμερον Κλάδεον τοὺς θησαυροὺς τοὺς ὑποί-
ους διεψύλαξε διὰ τῶν πλημμυρῶν του.

Ἐἶχομεν τὴν καλὴν τύχην νὰ ἐπισκεφθῶμεν τὰ
ἐρείπια ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ κ. Δημητριάδου,
ἐφορευόντος καὶ τὰς ἀνασκαφὰς, αἵτινες ἐξακο-
λουσοῦν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Γερμανῶν, καὶ
τὰς ἀνεκτιμητὸς ἐνταῦθα συλλογὰς. Μὴ περι-
μένης λεπτομερεῖς περὶ αὐτῶν περιγραφὰς μου.
Προτιμῶ νὰ σὲ παραπέμψω εἰς τὸν νέον ὀδηγὸν
τῆς Ἑλλάδος τοῦ Baedeker. Τὸ βιβλίον εἶναι ἀξί-
ον

λογον, του αρχαιολογικού αυτού μέρους ή σύνταξις άνετέθη εις λογίους ειδικούς, έν συνόλω δέ δύναμαι, νομίζω, να τό συστήσω ως μη παραλείπον ούδέν τό ουσιαώδες και ως μη περιέχον ούδέν τό περιττόν. Είθε μόνον να μη βραχύνη να παλαιωθή ως πρός τά των δρομολογιών. Τούτο ελπίζω τόσω μάλλον, καθόσον άνεκάλυψα εσχάτως μεταξύ των βιβλίων μου τόν 'Οδηγόν όστις με έχρησίμευσε κατά την πρώτην εις 'Ελβετίαν περιόδειαν μου. Ούδέ λόγος έν αύτῷ περί σιδηροδρόμων. Τότε δέν ύπάρχον τιοιούτοι εις 'Ελβετίαν, ένῶ σήμερον διασχίζον καθ' άπάσας τάς διευθύνσεις τάς κοιλάδας και τά όρη της. "Ας εύχώμεθα ότι τούτο θα συμβή μετά τινα έτη και εις την 'Ελλάδα.

'Ανεχώρησα σήμερον εκ Κατακόλου πολύ ένωρίς, διά της πρώτης άμαξοστοιχίας. Οι φίλοι μου με έπερίμενον εις τόν σταθμόν του Πύργου έντός καλής άμάξης, ήτις μάς μετέφερον εις 'Ολυμπίαν εις διάστημα δύο ώρων και ήμισείας. 'Η όδός είναι καλή, ή δέ φύσις πλουσία και ώραία. 'Εν πρώτοις διέρχεται πεδιάδα πλήρη άμπελώνων μεταξύ αυτών χωρία, των όποιων αι οικίαι μαρτυρούν και έξωθεν την εύζωίαν, την όποιαν ή σταφίς εισήγαγεν εις την 'Ηλιδα. 'Η πεδιάς βαθμηδόν στενούται, ή δέ όδός εισέρχεται έντός σειράς κοιλάδων όριζομένων εκατέρωθεν υπό πρασίνων λόφων, μέχρις ού στρεφόμενη άπολήγει διά μιξ εις την λεκάνην της 'Ολυμπίας.

Πρέπει ν' αναθής επί της κορυφής του άποτόμου λόφου, άριστέροθεν της ξηράς κοίτης του Κλαδέου, όπως εκτιμήσης την ώραιότητα της όλης τοποθεσίας. Σειρά λόφων ύψους άνίσου και σχήματος διαφόρου περικλείει την υπό τούς πόδας σου άπλουμένην κοιλάδα. Δεξιόθεν ό 'Αλφειός κυλίει τά νερά του, άφθονα εισέτι και όρημητικά κατά την ώραν ταύτην του έτους. 'Από της δεξιάς του όχθης, ή κοιλάς στενουμένη αναβαίνει άποτομώτερον πρός τά ύψώματα. Οι πέριξ λόφοι είναι όλοι κατάφυτοι. Καθ' ά πληροφορούμαι, πρό όλίγων έτι έτών δάση πυκνά τάς εκάλυπτον πανταχοῦ, άλλ' ή επέκτασις της καλλιεργείας, πρός δέ και ή διοικητική άβελτηρία, ήρπάωσαν τά δένδρα. Μένουν όμως εισέτι πολλά, τό δέ άνάμεσον αυτών ζωήρόν πράσινον των άγρών εύχαριστεί ίσως τόν όφθαλμόν πλείοτερον, ή έν έβλεπες δάση μόνον σκιερά γύρωθεν. 'Αγροτικά τινας κατοικίαι, διεσπαρμέναι επί των χλοερών πέριξ άνωφερειών, έπιπροσθέτουν χάριν εις την μεγαλοπρεπή θέαν.

'Υπεράνω των περικλειόντων την κοιλάδα λόφων ύψοῦνται άλλεπάλληλοι αι σειραι των όρέων της Πελοποννήσου. Εκ της κορυφής της Δρούβας με τά νῶτα έστραμμένα πρός την θάλασσαν (της όποιας ή άπειρος έκτασις φαίνεται εκ του άλλου

μέρους), νομίζεις ότι τά όρη εκείνα εκτυλίσσονται έλικοειδώς πέριξ της 'Ολυμπίας και ότι ή υπό τούς πόδας σου κοιλάς είναι ως κέντρον, εκ του όποιου άρχόμεναι εκδιπλοῦνται εις κύκλον μυστηριώδη αι κορυφαι της χερσονήσου.

Δούβρα λέγεται τό μικρόν χωρίον τό έπιστόφον τόν περί οῦ ό λόγος λόφον. Οι Γερμανοί φκοδόμησαν ένταῦθα οικίαν, την όποιαν ήγόρασε παρ' αυτών ή έλληνική Κυβέρνησις πρός έγκατάστασιν του εφόρου. Οι χωρικοί έπώνωμασαν Παλάτι την οικίαν ταύτην. Πιρέκει άλλη οικία μετσχηματίσθη εις ξενοδοχείον διά τάς θέλοντας να παρατείνωσι την εις την 'Ολυμπίαν διαμονήν. Εις Δρούβαν διαλυκτερεύουν οι υπάλληλοι και οι εργάται, καθόσον μετά την δύσιν του ήλιου δέν δύναται τις να διαμείνη άτιμωρητί κάτω εις την κοιλάδα. Αι ως εκ των άνασκαφών αναθυμιάσεις προστιθέμεναι εις τό και άλλως νοσώδες του μέρους προξενούν πυρετούς, μόνη δέ κατ' αυτών προφύλαξις θεωρείται ή επί του λόφου διανυκτέρευσις. 'Αλλά κατά τό θέρος οὔτε ή ταιαύτη προφύλαξις έπαρκει, μάλιστα διά τούς μη έγκλιματισθέντας ξένους, ώστε αι εργασίαι διακόπτονται τότε όλοσχερώς.

Εις τούς πρόποδας της Δρούβας, παρὰ την είσοδον της κοιλάδος, ή εκ Πύργου όδός διαβαίνει πλησίον λοφίσκου άλλου, επί της κορυφής του όποιου οικοδομείται τό διά τάς ένταῦθα εύθειάσας αρχαιότητας Μουσείον. 'Η άνέγερσις του όρείλεται εις την γενναιοδωρίαν του κ. Συγγρού. Τό μουσείον τούτο θα είναι όσφ πλούσιον τόσω και μοναδικόν εις τό είδός του. 'Η συλλογή μόνη των χαλκίνων περιλαμβάνει δεκατέσσαρας χιλιάδας τεμάχια. Τά πηλινα, αι έπιγραφαι και τά άλλα, ει και ούχι εξ ίσου πολυάριθμα, δέν είναι όμως όλιγώτερον άξια λόγου, ή δέ γλυπτική αντιπροσωπεύεται δι' έργων άτιμητών. 'Η νίκη του Παιωνίου και ή 'Ερμις του Πραξιτέλους ήρουν πρός άνέγερσιν μουσείου, δύνανται δέ να θεωρηθώσιν ως άμοιβή έπαρκής του εις τάς άνασκαφάς διαπανηθέντος εκατομμυρίου. Μέχρι της άποτελειώσεως του μουσείου, οι θησαυροι οὔτοι μένουں προσωρινώς έπισωρευμένοι εις ξύλινα παραπήγματα.

Δέν άγνοῶ τά λεχθέντα υπέρ και κατά της συστάσεως έπαρχιακῶν μουσείων έν 'Ελλάδι, παραδέχμαι δ' έν μέρει τό όρθόν όσων ενστάσεων προεκάλεσεν ή άνέγερσις των, ένόσω λαμβάνονται υπ' όψιν αι αξιώσεις μόναι των αρχαιολόγων και ένόσω πρόκειται περί άντικειμένων μικροῦ μεγέθους και σημασίας αποκλειστικώς έπιστημονικῆς. 'Αλλά τό ζήτημα δύναται να εξετασθῆ υπό ποιήλικας έπόψεις, φρονῶ δέ ότι έχει τις ν' αντιτάξῃ διάφορα έπιχειρήματα εις τούς θέλοντας την εις 'Αθήνας συγκέντρωσιν όλων των αρχαιολογικῶν θησαυρῶν της 'Ελλάδος. 'Αλλως δέ— και παρεκτός της δικαίας έπιθυμίας των έπαρ-

ΑΝΩΦΕΛΗΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Προχθές, έν τινι συναναστροφῇ, έγινετο λόγος περί του ζητήματος της ήμέρας: του πολέμου, των παρασκευῶν ήμῶν, και των υπό τά όπλα έπιστράτων.

— Οι καύμενοι! άν γείνη πόλεμος πόσοι θα πάνε και δέν θα γυρίσουν! ειπε με τόνον συμπαθείας ή οικοδέσποινα, μεσήλιξ γυνή σπανίας άλλοτε καλλονής, άλλῃ μέχρι της στιγμῆς εκείνης γενναίως άνθισταμένη κατά του χρόνου και έπανορθούσα φιλοτίμως τάς βλάβας, τάς όποις τῆ έπροξένει ή φοβερός έχθρός.

— 'Η στατιστική άποδεικνύει, ειπε δημοσιογράφος τις έρρίνωσ άλλ' άποφθεγματικῶς δμιλών, ότι και εις τούς αίματηροτέρους πολέμους δέν άποθνήσκουν εις τό πεδίον της μάχης περισσότεροι από είκοσι τοίς εκατόν.

'Επῆλθε βραχεία σιγή, μεθ' ήν καθηγητής έν Μονάχῳ σπουδάσας εκ νεανικῆς ήλικίας, και έντελῶς μεταβαλὼν την κεφαλήν του, διότι ένῶ μετέβη με κόμην και άνευ γενειάδος, έπέστρεψεν με γενειάδα και άνευ κόμης, προσέθηκε.

— Πρέπει να στηθῶσι μνημεία τιμητικά εις όσους άποθάνουν μαχόμενοι εις όλα τά πανεπιστήμια της Γερμανίας αναγράφονται επί στήλης των όνόματα των πρόην και τότε φοιτητῶν αυτών των έν πολέμῳ πεόντων, τό όπλον εις ό άνῆκον, ή μάχη έν ή έφρονεῖθησαν και τό μικρότερον χωρίον έχει τό μνημείον του διά του όποιου παραδίδει εις τόν σεβασμόν των μελλουσῶν γενειῶν την μήμην των γενναίων προμάχων της Πατρίδος: οὔτω δέ εκ παιδικῆς ήλικίας έξοικιοῦνται οι Γερμανοί πρός την ιδέαν του υπέρ Πατρίδος θανάτου, όνειροπολοῦσι την τιμήν ταύτην, όταν δ' έπιστῆ ή στιγμή είνε προπαρασκευασμένοι.

— Βεβαίως, ειπε βραχύσωμός τις ιατρός, μεσοπόλιος, θεραπεύσας τάς Μούσας πριν αρχίσῃ να θεραπεύῃ τούς άσθενείς του, και υποβαλὼν συλλογήν ποιημάτων άλλοτε εις τόν ποιητικόν διαγωνισμόν πριν λάβῃ τό δίπλωμά του, βεβαίως πρέπει να τιμηθῶν όσοι άποθάνουν εις τόν πόλεμον: είνε άξιοι πάσης τιμῆς δέν γνωρίζω άνδρικότερον και έντιμότερον θάνατον. Κατ' έμέ οι πίπτοντες υπέρ Πατρίδος είνε ανώτεροι από τούς μάρτυρας του χριστιανισμοῦ, διότι εκείνοι άπέθνησκον υπέρ έαυτῶν, υπέρ της ιδιῆς των ψυχῆς, έν ῶ οὔτοι άποθνήσκουν υπέρ των άλλων, υπέρ εκατοντάδων χιλιάδων άγνωστων, εξ ὧν άποτελείται τό έθνος δι' αυτό άν δέν άφιναν κατόπιν των πένθος και δάκρυα και ένδειαν, δέν θα τούς έλυπούμην, θα τούς έμακάριζα: άφ' οῦ όπως όπως θα κλείσῃ κανείς τά

χωτῶν περί διαφυλάξεως επί τόπου των αρχαιοτήτων, — νομίζω ότι τά πράγματα αυτά θ' άνηδειξώσιν έφημέρους τάς πλείστας των άντιρρήσεων όσας προβάλλουν οι άντίπαλοι της αρχαιολογικῆς άποκεντρώσεως. 'Η βαθμιαία άνάπτυξις της συγκοινωνίας θα διευκολύνῃ τάς έκδρομάς εις τό έσωτερικόν της 'Ελλάδος, όπου επί τέλους αι άποστάσεις δέν είναι και τόσω μεγάλαι: δέν είναι δέ μικρόν πλεονέκτημα και τό να βλέπῃ τις τά άγάλματα πλησίον των ήρειπωμένων μνημείων, άτινα δι' αυτών άλλοτε έκαυμοῦντο. 'Εκτός τούτου, δέν θα είναι δύσκολος ή εις έκαστον Μουσείον σχηματισμός βιβλιοθήκης, περιεχούσης ικανά βοηθήματα διά τάς πρώτας των αρχαιολογούντων μελέτας: θ' άποβαίνῃ δέ όσημέραι εύκολώτερα ή εύρεσις εφόρων άρμοδιων, θελόντων να συνδέσωσι την ύπαρξιν των με τά τοπικά ταῦτα Μουσεία και με τά μνημεία και με την χώραν αυτήν έντός της όποιας θα ζώσιν. 'Ως πρός την ασφάλειαν δέ των συλλογῶν, δέν φρονῶ ότι υπάρχει μεγαλειότερος κίνδυνος έστω και εις κοιλάδα άπομεμονωμένη και έρημον ως ή της 'Ολυμπίας, ή έν τῷ μέσῳ πολυπληθοῦς πρωτευούσης. Θλιβερά και πρόσφατος πείρα άπέδειξεν ότι έπέρχονται περιστάσεις καθ' ής τά κειμήλια της τέχνης δέν διαφεύγουν τόν κίνδυνον καταστροφῆς και έντός έτι των μεγαλειτέρων κέντρων πολιτισμοῦ.

'Ανεχώρησαμεν εξ 'Ολυμπίας κατά την δύσιν του ήλιου, ότε πλέον μάς ειπον ότι πρέπει να επιστρέψωμεν εις Πύργον, εκτός έν ήθέλωμεν να μείνωμεν την νύκτα εις Δρούβαν. Τό κατ' έμέ επεθύμουν να ιδῶ τόν ήλιον ανατέλλοντα εκ του ύψώματος εκείνου. 'Όταν έλθῃς ένταῦθα, λάβε τά μέτρα σου εις τρόπον ώστε να διανυκτερεύσης εις Δρούβαν. Διήλθομεν και πάλιν τάς κοιλάδας και την πεδιάδα τάς όποιας διέβημεν τό πρωί, άλλῃ τώρα τάς διήλθομεν κατ' άρχάς μεν ήμισφωτιζόμενας από τό γλυκύ σκίόφως της δειλης, έπειτα δέ έντός του βαθμηδόν αυξανόντος σκοτους, διασχίζόμενοι όμως από μυριάδας φωτερῶν πυγολαμπιδων.

Αῦριον τό πρωί σκοπεῦω να περιέλθῳ τάς όδούς του Πύργου, έπειτα δέ αναχωροῦμεν διά Πατρικ, διά ξηράς. Θα μείνωμεν την νύκτα εις Γαστούνην διά να λάβωμεν οὔτω την ευκαιρίαν να επισκερθῶμεν τά ερείπια του όνομαστοῦ φρουρίου της Κλαρέντσας, ένός των κυριωτέρων λειψάνων της έν Πελοποννήσῳ κατά τόν μεσαιῶνα φραγκικῆς κυριαρχίας.

"Επεται συνέχεια.

Δ. ΒΙΚΕΛΛΑΣ

μάτια του διατί να μην τὰ κλείση δι' ένα σκοπόν, διὰ μίαν ιδέαν; ἀλλὰ δυστυχῆς, φρικτὰ δυστυχῆς θεωρῶ ἐκείνους οἱ ὑποῖοι, ἐν ᾧ πηγαίνουν ἢ ἀγωνισθοῦν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἀποθνήσκουν καθ' ὁδόν, ἀνωφελῶς· οἱ ὑποῖοι ἄφ' οὐ τοῖς ἦτο πεπρωμένον νὰ εὗρουν ἄσκοπον θάνατον δὲν ἀποθνήσκουν τοῦλάχιστον ἐπὶ τῆς κλίνης των, ὑπὸ τὴν στέγη των, ἐν μέσῳ στοργῆς, ἀλλὰ μακρὰν ὄσων ἀγαπῶσιν, ὑπὸ ψυχρὰν σκηνήν, ὑπὸ τὰς σκαϊὰς καὶ ἀδιαφόρους χεῖρας τοῦ πρώτου ἀγνώστου ὅστις ἀντικαθίστα τὴν μητέρα παρὰ τὴν ἐπιθανάτιον κλίνην, καὶ ἀναχωροῦν ἀπὸ τὸν κόσμον ὡς νὰ τοὺς διώκουν!...

— Πῶς σὰς ἦλθαν αὐταὶ αἱ θλιβεραὶ ιδέαι; ἠρώτησεν ἡ οἰκοδέσποινα· μήπως εἶχατε κανένα ἰδικόν σας ἐπίστροτον καὶ ἀπέθανε;

— Ὅχι, εἶπεν ὁ ἰατρός.

— Ἀλλά;... εἶπεν ὁ καθηγητής, πῶς;

— Ἄλλοτε εἶδα ἓνα τοιοῦτον ἀνωφελῆ θάνατον, ἀπήνησεν ὁ ἰατρός, τόσον τραγικὸν μάλιστα ὥστε ἡ ἐντύπωσις του δὲν δύναται νὰ ἐξαλειφθῆ ἀπὸ τὴν μνήμην μου, ἂν καὶ παρῆλθον ἐπτά ἔτη ἔκτοτε.

— Ἄ! ἀνεφώνησε περικαλλῆς καὶ αἰσθηματικὴ νεῦνις φίλη τῶν μυθιστορημάτων καὶ τῶν δραματικῶν περιπετειῶν προσηλώσασα τοὺς βρωμῶδεις αὐτῆς ὀφθαλμούς ἐπὶ τοῦ ἰατροῦ.

— Καὶ ποῦ συνέβη αὐτὸ ποῦ λέγετε; εἶπεν ἡ οἰκοδέσποινα.

— Ὡ, μακρὰν ἀπ' ἐδῶ, εἰς τὴν Θράκην, πρὶν ἀποκατασταθῆ ἀκόμη εἰς Ἀθήνας, ἐπὶ τοῦ βωσοτουρκικοῦ πολέμου.

— Ὡστε ὁ στρατιώτης δὲν ἦτον Ἕλλην! εἶπε μετὰ προφανοῦς ἰσχυροῦς ἢ ἀνακουρίσεως ἡ μήτηρ τῆς νεῦνιδος, πεντηκοντοῦτης γραῖα, σύνους καὶ σιγηλῆ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης μένουσα.

— Ὅχι, ἦτο Ρῶσος.

— Τί σημαίνει ἂν ἦτο Ἕλλην ἢ Ρῶσος; εἶπεν ὁ ἐκ Γερμανίας ἐλθὼν καθηγητής· ἡ δυστυχία δὲν ἔχει ἐθνικότητα· ἡ λύπη ὅπως καὶ τὰ σύννεφα ἀνήκουν εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

— Ἀλλὰ τί συνέβη; εἶπε μετ' ἀνυπομονησίας ἡ νεῦνις· ὁμιλοῦμεν τόσην ὥραν περὶ ἐνὸς πράγματος τὸ ὁποῖον οὔτε ξεύρομεν τί εἶνε.

— Ἀλήθεια, εἶπεν ἡ οἰκοδέσποινα, πῆτε μας δά, ἰατρί, ἐπὶ τέλους τί εἶδατε.

— Ἀφ' οὗ ἐπιμένετε εἶπεν ὁ ἰατρός, ἔστω. Καὶ ἤρχισεν οὕτω:

«Μίαν ἡμέραν μερικοὶ ἄλιεῖς τῆς Μαύρης Θαλάσσης ἐν ᾧ διήρχοντο μετὰ τὴν λέμβον των πλησίον ἐνὸς ἀποτόμου καὶ ἀγρίου βράχου ὁ ὁποῖος ἔρριπτε τὴν μακρὰν σκιάν του εἰς τὰ πράσινα κύματα,

— Βρέ, παιδιὰ, εἶπεν εἰς ἐξ αὐτῶν, σὰν ἄλογο δὲν σὰς φαίνεται αὐτὸ κεῖ ἄνω εἰς τὴν κορφή;

Καὶ ἐδείκνυε μετὰ τὴν χεῖρά του ὑψηλὰ.

— Ἀλήθεια, ἄλογο εἶνε.

— Σάματις εἶνε καὶ σελλωμένο!

Ἄφῃκαν τὰ κωπία των καὶ περετήρουν· πραγματικῶς ἐν σελλωμένον ἄλογον ἐστέκετο εἰς τὸ ἄκρον τοῦ πανυψηλοῦ ἐκείνου βράχου, ἔχον τὸν λαίμον του τετωμένον πρὸς τὸ πέλαγος ὡς νὰ ἐζήτει κἄτι τι εἰς τὸν ἀπέραντον πρὸ αὐτοῦ ὀρίζοντα τῆς ἀγριωπῆς θαλάσσης· οἱ λυτοὶ χαλινοὶ του ἐκρέμαντο εἰς τὸ χεῖλος τῆς ἀβύσσου.

Οἱ ἄλιεῖς δὲν εἴξευραν τί νὰ φανταστοῦν. Τί ἐζήτει ἐκεῖ ἐπάνω εἰς τὸ φοβερὸν ἐκείνο ἀκατάβραχον τὸ ἄλογο; Τί εἶχε γείνει ὁ ἀναβάτης του; Ποῖος ἦτο; Μὴν εἶχε συμβῆ κανὲν δυστύχημα, κανὲν κακούρημα;

Αὐτὰ διελογίζοντο ἕως ὅτου ἐφθασαν εἰς τὸν βαθὺν ὄρμον ὅπου ἦτο τὸ *γαλιάνε*, δηλαδὴ δύο γέφυραι στεναὶ ὡς σανίδες στηριζόμεναι ἐπάνω εἰς πασσάλους καὶ προχωροῦσαι ἀπὸ τὴν παραλίαν εἰς πολὺ βάθος· ἡ μία ἦτο δεξιὰ καὶ ἡ ἄλλη ἀριστερὰ, ὥστε τὸ πλατὺ δίκτυον, τὸ ὁποῖον ἐρίπτετο μεταξὺ αὐτῶν, περιελάμβανε τὴν θάλασσαν ὅλου σχεδὸν τοῦ ὄρμου.

Οἱ ἄλιεῖς ὄλην τὴν ἡμέραν εἶχαν δώσει τὸν νοῦν των εἰς τὸ ψάρευμα· ὦ, ἔχει καὶ αὐτὸ τὰς σύγκινήσεις του ὅπως καὶ τὸ κυνήγι· ἀλλὰ τὴν νύκτα ὅταν ἐξηπλώθησαν μετὰ τὰς κάπας των, εἰς τὴν ἀκτὴν, τριγύρω εἰς τὴν φεγγαβολοῦσαν πυρὰν των, τότε πάλιν ἦλθεν εἰς τὸν νοῦν των τὸ μυστηριώδες ἄλογο τοῦ βράχου.

Τὴν ἐπαύριον πρῶτῃ πρῶτῃ ἡ λέμβος φορτωμένη διηυθύνθη εἰς τὴν Μήδειαν· ἀλλ' ἡ Μαύρη Θαλάσσα δὲν ἔχει γυναικίον μόνον τὸ ὄνομα ἀλλὰ καὶ τὸν χαρακτῆρα· ἔξαφνα δίχως αἰτίαν τὴν πιάουν τὰ νεῦρά της—μὲ συγχωροῦν αἱ κυρίαί, πάντοτε ἐξαιροῦνται αἱ παροῦσαι—γίνεται ἔξω φρενῶν· δὲν εὐχομαι εἰς κανένα νὰ δοκιμάσῃ τὸν θυμὸν της· οἱ δυστυχῆς ἄλιεῖς καταληφθέντες, ἄνευ προειδοποιήσεως, ἀπὸ τὴν τρικυμίαν ἠναγκάσθησαν νὰ προσφύγουν εἰς τὸν πλησιέστερον ὄρμον, οὗτος δὲ ἦτο ἀκριβῶς παρὰ τὸν ὑψηλὸν βράχον ἐπὶ τοῦ ὁποῖου εἶχον εἶδει τὴν προτεραιάν τὸν ἵππον. Ἐκεῖ, ἠναγκασμένοι νὰ περιμένουν ἕως ὅτου παύσῃ ὁ ἄνεμος, φυλακισμένοι μεταξὺ πελωρίων σκοπέλων, μὴ ἔχοντες τί νὰ κάμουν, ἀπεράσισαν ἀπὸ πλῆξιν καὶ περιέργειαν ν' ἀναδοῦν ἀπὸ ἐν στενὸν καὶ ἀνωφελὲς μονοπάτι εἰς ἐπάνω εἰς τὸν βράχον,

Μετὰ κοπιώδη ἀνακρίσειν εὐρέθησαν ἐπὶ μικροῦ ὄροπέδιου κεκαλυμμένου ὑπὸ ἀγρίαις καὶ οὐλῆς βλαστήσεως.

Προχωρήσαντες ὀλίγον διὰ μέσου ἐρεικῶν καὶ σχοίνων εἶδον ἔξαφνα ἐμπρὸς των τὸ ἄλογο, πελώριον βωσικὸν ἄλογο, φέρον εἰς τὴν βάχιν του σκευὴν βώσου ἵππεος· ἀλλὰ μόλις ἤκουσε βήματα καὶ συνομιλίας ἐτινάχθη μακρὰν διὰ φο-

βεροῦ πηδήματος καὶ παραδόξως χρεμετίζον ἐστάθη παρατηροῦν αὐτοὺς ἀπειλητικῶς.

Τὸ μυστήριον ἠύξανε κἄτι ἔκτακτον συνέβαιεν ἐκεῖ, δίχως ἄλλο· τίς οἶδε ποίας σκηνῆς μάρτυς εἶχε γείνει ὁ βράχος ἐκείνος. Ὅπως ἡ θάσις αὐτοῦ, ἡ θαλασσοδαρμένη, δὲν ἐπαναλαμβάνει ποτὲ τὰς ἀπελπιστικὰς κραυγὰς τῶν πνιγομένων τὰς ὁποίας τῇ φέρουν, τὰς τρικυμιώδεις νύκτας, τ' ἀφρισμένα κύματα ἀπὸ τὸ πέλαγος, ἐπίσης ἡ κορυφή του δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐπαναλάβῃ, ἂν εἶχεν ἀκούσει, καμμίαν κραυγὴν ἀγωνιώδη δολοφονομένου, κανένα στεναγμὸν ψυχορραγούντος.

Οἱ ἄλιεῖς ἰδόντες ὅτι τὸ ἄλογο εἶχεν ἀγριεῦσαι ἐκ τῆς μοναξίας ἐκεῖ ἐπάνω, καὶ ἐδυσπίστει, ἐκρίθησαν εἰς θαμνώδεις ὕψωμα, καὶ διὰ μέσου τῶν θάμνων ἀφανεῖς, ἀκίνητοι, κρατοῦντες τὴν ἀναπνοὴν αὐτῶν, κατεσκόπευον.

Μετὰ τινὰς στιγμὰς τὸ ἄλογο ἐπλησίασεν ἀργὰ ἀργὰ, κυττάζον τριγύρω, ὁσφραϊνόμενον τὸν ἀέρα· ἀλλ' εἶτε διότι ἦσαν μακρὰν οἱ ἄλιεῖς, εἶτε διότι ὁ ἄνεμος ἔπνεε πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν δὲν τοὺς ἐνόησε· ἔκαμεν, ἡσύχως, μικρὰν πρὸς τὰ ὀπίσω στροφήν, καὶ διὰ μιᾶς ἤρχισε νὰ καλπάζῃ, ὡς ἐν ἵπποδρομίᾳ, διατρέχον τὸν ἴδιον κύκλον, περὶ πράγματός τινος τὸ ὁποῖον δὲν διεκρίνετο καλὰ ἀπὸ τὴν σκοπιάν των κρυφθέντων.

Εἰς ἀπὸ τοὺς ἄλιεῖς, ἐπροχώρησε, γυμνόπους, ἀκροποδηταί, ἀθροῦδως, πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο καὶ ἀφ' οὗ ἐστάθη μερικὰς στιγμὰς ἔκαμε ταχὺ καὶ ἐπανειλημμένον διὰ τῆς χειρὸς νεῦμα πρὸς τοὺς συντρόφους του νὰ πλησιάσουν. Οἱ ἄλλοι ἐπλησίασαν, ὁμοίως, καὶ τί εἶδον;

Εἰς τὸ κέντρον τοῦ κύκλου ἔκειτο ἐκτάδην, ἀκίνητος, ἀνθρωπὸς τις, βώσος στρατιώτης, ὡς ἐφαίνετο ἀπὸ τὴν στολήν του· τὸ ἄλογο ἐστρέφετο τριγύρω του· ἐνίοτε ἐσταμάτα, ἐπληττε διὰ τοῦ ποδὸς τὸ ἔδαφος, ἐξέβαλλε θλιβερὸν χρεμετισμὸν, ἐκίει διὰ τῆς κεφαλῆς τὸν στρατιώτην, καὶ ἀνέμενε· ἀλλὰ βλέπον ὅτι ἐκεῖνος δὲν ἐσηκόνετο ἐξηκολούθει τὴν περιστροφήν του· μετ' ὀλίγον ἐπανήρχετο πλησίον του, ἔκυπτεν ἐπ' αὐτοῦ, ἀναπνέον θορυβωδῶς διὰ τῶν ἐρυθρῶν καὶ διεσταλμένων βωθῶνων του, παρακαλῶν γοερῶς αὐτὸν νὰ σηκωθῆ· ἀλλ' ὁ στρατιώτης δὲν ἤκουε, δὲν ἠδύνατο ν' ἀκούσῃ...

Οἱ ἄλιεῖς παρετήρησαν ὅτι ὁ Ρῶσος ἦτο καταματωμένος, καὶ ὡσφράνθησαν ὀσμὴν πτώματος· ἀλλὰ δὲν ἐπλησίασαν περισσώτερον ἢ ἀγριότης τῆς φύσεως, ὁ συννεφώδης καὶ μολύβδινος οὐρανός, ἡ ὠρυγὴ κάτω τῆς τρικυμίας καθίστων ἀκόμη τραγικώτερον τὸ θέαμα· αὐτοὶ δὲ οἱ τοσάκις ἰδόντες κατὰ πρόσωπον τὸν κίνδυνον, οἱ παλαιότες νυκθημερὸν πρὸς τὴν Μαύρην Θαλάσσαν, καὶ μὴ ὑποχωροῦντες πάντοτε, ἠσθάνθησαν δειλίαν ἐνώπιον τοῦ πτώματος ἐκείνου.

Κατέβησαν εἰς τὴν λέμβον των, καὶ πρὶν

ἐντελῶς κατευνασθῆ ἡ τρικυμία ἀπεμακρύνθησαν τοῦ ὄρμου ἐκ δεισιδαίμονος φόβου μὴ καταλάβῃ αὐτοὺς ἡ νύξ πλησίον τοῦ Ρῶσου νεκροῦ.

Ἄμα ἐφθασαν εἰς Μήδειαν τὴν νύκτα—θαλασσοβρεγμένοι, κινδυνεύσαντες νὰ πνιγοῦν εἰς τὸν ὄρμον—παρουσιάσθησαν εἰς τὸν διοικητὴν καὶ διηγήθησαν ὅσα εἶδαν· ἐγὼ τότε ἤμην ἐκεῖ ἰατρός, ὁ μόνος ἰατρός· μετὰ προσεκάλεσεν ὁ διοικητὴς κατασπευμένως τὰ μεσάνυκτα· μοὶ ἀνέθηκε νὰ μεταβῶ ἄμα ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος, μετίνιας βώσους στρατιώτας, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἔκειτο ὁ νεκρός, νὰ κάμω νεκροψίαν καὶ νὰ συντάξω ἔκθεσιν.

Τὴν αὐγὴν πέντε στρατιῶται καὶ ἐγὼ ἐξεκινήσαμεν ἐπιποὶ διὰ ξηρᾶς· ὁ ὀδηγὸς ἡμῶν ἐπροπορεύετο πεζός, κρατῶν εἰς τὸν ἐνάωμον σκαπᾶν καὶ εἰς τὸν ἄλλον πτόνον ὁ διοικητὴς εἶχε διατάξῃ τοὺς στρατιώτας νὰ μετοκομίσουν, ἂν ἦτο δυνατόν, τὸν νεκρὸν, εἰδεμὴ νὰ τὸν θάψουν ἐκεῖ.

Μετὰ πέντε ὥρας βασιανισμένης πορείας μέσα ἀπὸ στενὰ καὶ ἐλικοειδῆ καὶ ἀπόκρημνα μονοπάτια, καὶ ἀκανθώδεις θάμνους καὶ βεμματαριαίς, ἐφθάσαμεν εἰς τὸν βράχον.

Βαρεῖα ὀσμὴ πτώματος μᾶς εἰδοποίησε ποῦ ἔκειτο ὁ στρατιώτης· ἦτο φοβερὸς ἰδεῖν! οἱ πόδες του εἶχον πρησθῆ ὡς ἄσχοι· ἀπὸ τὸ πρόσωπόν του εἶχε φύγει ἡ σὰρξ· ἐφαίνοντο τὰ κόκκαλα· τὸ κρανίον ἐμόρφάζε φρικτῶς· εἶχε μείνει ἐκτεθειμένος εἰς τὸν ἥλιον τῆς ἡμέρας, εἰς τὴν ὑγρασίαν τῆς νυκτὸς τρία ἢ τέσσαρα ἡμερονύκτια.

Ἐφερε τραῦμα διαμπερές, ἐξοιδημένον, κατὰ τὴν νεφρικὴν χώραν· ἡ σφαῖρα εἶχεν ἐξέλθει ὀλίγον ἄνωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ· τέλμα μαύρου αἵματος ἐξετείνετο ὑπ' αὐτόν. Θελήσας νὰ ἐξακριβώσω τὸ σχῆμα καὶ τὸ μέγεθος τῆς θανατηφόρου βολῆς ἐζήτησα, τυχαίως, μίαν σφαῖραν Βέρδαμ παράτινος στρατιώτου καὶ μετ' ἔκρινον ἐκπληξίν μου εἶδα ὅτι προσηρμοζέτο ἀκριβῶς εἰς τὸ τραῦμα.

Ἐν τῷ μεταξύ δύο στρατιῶται εἶχον συλλάβει, ὅχι χωρὶς δυσκολίαν, τὸ ἄλογο τοῦ νεκροῦ· τὸ δυστυχῆς, ἐφαίνετο τόσον λυπημένον, τόσον καταβεβλημένον!... Εἶχε πεισθῆ, φαίνεται, πλέον ὅτι ἀπέθανεν ὁ κύριός του· ὁ θλιβερός χρεμετισμὸς του ὠμοιάζε πρὸς θρήνον. Εἶχα ἀκούσει πολλὰ περὶ τῶν ρωσικῶν ἵππων, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐφανταζόμην ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ φθάσῃ εἰς τόσον βαθμὸν ἡ νοσημοσύνη καὶ ἡ εὐαισθησία ἐνὸς ἀλόγου!...

Τὸ σῶμα τοῦ στρατιώτου ἦτο εἰς ἀποσύνθεσιν οἰσώληκες εἶχον ἤδη ἀρχίσει τὴν ἀπαισίαν εὐωχίαν των. Ἦτο λαίπρον ἀδύνατον νὰ μετακομισθῆ, ἔπρεπε νὰ ταφῆ ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ βράχου· οἱ στρατιῶται ἔσκαψαν ἀβαθὴ τάφον ἐπὶ τοῦ λεπτογείου ἐδάφους, μεταξύ δύο πετρῶν· εἶχαν,

ἀπαθῶς, ἐκδύσει τὸν νεκρὸν εἶχον ἐκβάλλει τὸν μανδύαν, τὴν ζώνην, τὰς ἀρβύλας, τὸ χιτῶνιον, τὴν σκελίαν, τὸν ὑποδήτην καθημαγμένα ὄλα, μικρὸν ὀστεῖνον σταυρὸν, ἀνηρημένον ἀπὸ τοῦ λαίμου του, ἔλαβον καὶ τὸ ἐκεῖ ἐρριμένον πιλίκιον καὶ ἔδασαν πάντα εἰς δέμα. Ὁ οὐρανὸς ἦτο σκεπασμένος μὲ κατὰμαυρα νέφη, ἤστραπτεν εἰς τὸν ὀρίζοντα, ἤρχισε νὰ ψιχαλίζη· οἱ στρατιῶται σπεύδοντες ν' ἀναχωρήσουν ἐρριψάν τὸν εἰδεχθῆ ἐκείνον ἀνθρώπινον ὄγκον εἰς τὸν μικρὸν λάκκον τὸν ἐσκέπασαν δι' ὀλίγου χώματος· καὶ... ἐτελείωσεν ὁ ἐνταφιασμὸς.

Τὸ ἄλογον ἰδὼν ὅτι οἱ στρατιῶται παρέλαβον μεθ' ἐαυτῶν τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ὄπλα τοῦ φονευθέντος παρηκολούθησεν ἄνευ ἀντιστάσεως, μὴ θέλον νὰ ἐγκαταλίπη ὅτι ὑπελείπετο πλέον ἀπὸ τὸν κύριόν του.

Ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμην ὅτι ἐκτὸς τοῦ αἵματος τὸ ὅποιον εἶχε σωρευθῆ κάτω ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ στρατιώτου δύο τρία ἄλλα μέρη ἦσαν αἰματωμένα ἐκεῖ πλησίον ὡς νὰ εἶχε κυλισθῆ ἐπ' αὐτῶν ὁ τροχματίας πρὶν πέση εἰς τὴν θέσιν ὅπου εὐρέθη νεκρός...

Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ πῶς ἐπεστρέψαμεν. Εἰς στρατιώτης ἐκράτει ἐμπρὸς τὸ νεκρικὸν δέμα· ἄλλος ἐκράτει ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ τὸ ὄρσαν ἄλογον, τὸ ὅποιον ἐβάδιζε μὲ κεκυφίαν κεφαλὴν, κρεμάμενον χεῖλος, τὰ ὦτα ἔχον πρὸς τὰ ὀπίσω, μὲ δυσκᾶμπτους κνήμας, κατίσχονες καὶ ἐξεχούσας πλευράς ἐκ τῆς θλίψεως καὶ τῆς νηστείας.

Ὁ διοικητὴς μαθὼν ὅτι ἡ μόνη πλησίον πρὸς τὸν βράχον ἐκεῖνον πόλις—τέσσαρες ὥρας ἀπέχουσα,—ἦτο ἡ Στράντζα, ἔπεμψε πρὸς τὸν ἐκεῖ στρατιωτικὸν ἀρχηγὸν ἐγγράφον ἐκθέτον τὴν εὐρεσιν καὶ τὴν ταφὴν τοῦ νεκροῦ στρατιώτου, καὶ μετὰφρασιν εἰς τὸ βῶσικόν τῆς ἱατροδικαστικῆς μου ἐκθέσεως. Ὅτε ἠνοίχθη τὸ αἱματωμένον δέμα, ἐν τῷ θυλακίῳ τοῦ ὑποδήτου εὐρέθη ἐν μαχαίριδιον καὶ μία ἐπιστολή, κηλίδας αἱματος φέρουσα.

Ὅτε ἀνεγίνωσκεν αὐτὴν ὁ λοχίας, ὁ διοικητὴς μὴ θέλων νὰ φανῆ συγκινούμενος ἀπεμακρύνθη· ἀλλὰ πολλοὶ στρατιῶται ἐδάκρυσαν.

Ἦτο ἐπιστολή τῆς μητρὸς καὶ τῆς μνηστῆς τοῦ τοῦ στρατιώτου· ἐζήτησα μετὰφρασιν αὐτῆς· ἰδοὺ περίπου τί περιεῖχε.

«Ἀγαπητό μου παιδί, Βάνια μου, τὴν ἔλαβα τὴν पोθητή σου γραφὴ καὶ τὴν ἐφίλησα χίλιαι φορὰς. Ἄχ νᾶξεραι, παιδί μου, πόσο νοιώθω τὸ χωρισμὸ σου· ὅσο νὰ πάρω γράμμα σου εἶμαι ἄρρωστη ἀπὸ τὴ λαχτάρα μου. Γιατὶ μὴ μᾶνα σὰν ἔχη τὸ παιδί τῆς σὲ ξένους καὶ μακρινοὺς τόπους, μέσα ἔς τὸν πόλεμον καὶ ἔς τὴν φωτιά, τὸ μυκλὸ τῆς δουλεύει μᾶρα νύχτα καὶ βάζει μὲ τὸ νοῦ τῆς λυπητερὰ πράγματα. Ἐδῶ λένε, πῶς

ἐτελείωσε ὁ πόλεμος· ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ, Παναγία μου, γιατί φθάνει νὰ μοῦ γυρίσῃς γερός, νὰ σὲ νοιώσω ἔς τὴν ἀγκυλιά μου, νὰ φιλήσω τὸ ὄμορφο πρόσωπό σου, καὶ ὄλα, ὄλα τὰ ξεχνῶ, Βάνια, μου, περιστέρι μου. Ὅταν ἔχῃς καμμιά λύπην μὴ λυπᾶσαι πολὺ, παιδί μου, βάζε μὲ τὸν νοῦ σου τὴν καυμένη τὴν γρηῃ τὴν μανούλα σου ποῦ σ' ἔχει μονάκριβο. Τὸ χωράφι μας μένει ἔτσι ὡς καὶ αὐτὴ ἡ γῆ μας ἐσένα περιμένει νὰ ζωντανέψῃ, νὰ βγάλῃ καρπὸ. Πότε θᾶρθῃς; Φοβοῦμαι μὴν πεθάνω, χωρὶς νὰ σὲ ξανκιδῶ καὶ πάγω κκακαρδισμένη ἔς τὸν Ἄδην.

Σὲ φιλῶ, πολὺ, πολὺ,
ἢ γρηῃ μᾶνα σου.»

Μέσα εἰς τὴν ἰδίαν ἐπιστολήν, τῷ ἔγραφε καὶ ἡ μνηστὴ του.

«Βάνια μου, νύχτα μᾶρα σὲ περιμένω· κάθε βράδυ ἅμα βασιλέψῃ ὁ ἥλιος πηγαίνω ἔς τὴ μουριά ἐκεῖ ποῦ χωρισθήκαμε ὅταν κρατούσες τᾶλογο ἀπ' τὸ χαλινάρι. Τώρα ποῦ ἐτελείωσε ὁ πόλεμος εἶμαι ὄλη χαρά· ἐζᾶφνα θὰ μοῦρθῃς! Κακέ! τὸ λὲς μ' ἕνα παράπονο πῶς τὸ τάγμα σας δὲν μπῆκε διόλου ἔς τὴ φωτιά, σὰν νὰ ἤθελες νὰ πάθῃς τίποτε· μὰ ἐγὼ ἤμουν πάντα ἡσυχῇ· ὁ σταυρὸς ποῦ σοῦ κρέμασα ἔς τὸ λαίμό σου τὴν ὥρα ποῦ ἐρευγες θὰ σ' ἐρύλαγε ἀπὸ τὰ βόλια τοῦ ἐχθροῦ.»

Ἄλλ' ἂν τὸν ἐφύλαξεν ἀπὸ τὰ τουρκικὰ βόλια, εἰς τὰ ὅποια δὲν εἶχεν ἐκτεθῆ, δὲν τὸν ἐρύλαξε καὶ ἀπὸ τὰ βῶσικὰ ὁ κοκκαλένιος σταυρὸς γενομένων ἀνακρίσεων ἐν Στράντζα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐκθέσεώς μου ὅτι ἐφονεύθη ὑπὸ βολῆς Βέρδαμ ἀνεκαλύφθη ὅτι φονεύς ἦτο ὁ σιτιστὴς τῆς ἴλης· ὁ Βάνιας εἶχε παιζεῖ ἡμέρας τινὰς πρὸ τοῦ φόνου χαρτιὰ μὲ τὸν σιτιστήν, εἶχε δὲ τὴν τύχην, φοικῶδη τύχην, νὰ κερδίσῃ διακόσια ρούβλια, ἀλλὰ νὰ χάσῃ τὴν ζωὴν του. Ὁ σιτιστὴς ὀφείλων νὰ πληρώσῃ εἰς διαφόρους προμηθευτὰς τὰ χρήματα ἐκεῖνα, ἐκτεθειμένος εἰς ἀτιμίαν καὶ φοβερὰν ποιήν ἀντὶ νὰ φρονέσῃ ἐαυτὸν ἐθεώρησεν ἀπλούστερον νὰ φρονέσῃ τὸν Βάνιαν καὶ ἀνακτῆσῃ τὰ ρούβλια· πρὸς τοῦτο εἶχεν ἐξέλθει πρὸς τὴν θάλασσαν εἰς μακρὸν περίπατον μετὰ τοῦ θύματός του, ὅπως συνειθίζον οἱ βῶσι οἱ στρατιῶται διὰ νὰ ξεμουδιάζουν τᾶλογά των... εἶχε λάβει ὄλα τὰ μέτρα του νὰ μὴ τοὺς ἴδῃ κανεὶς ἀναχωροῦντας μαζί· εἶχεν ἐλπίζει ὅτι αἱ ὑπόνοιαι περὶ τοῦ φόνου θὰ ἐπεβάρυνον τοὺς Ἕλληνας κατοίκους· ὅτι θ' ἀπεπλανᾶτο ἢ ἀνάκρισις· ἀλλ' ἔστι δίκης ὀφθαλμός· ἂν δὲν ἠμιλοῦν τὰ στόματτα τῶν δολοφονημένων ἠμιλοῦν αἱ πληγαὶ των. Τὴν πρώτην κατ' αὐτοῦ μαρτυρίαν κατέθηκεν ἡ βολὴ του· εἶτα ἀνευρέθησαν ἐπ' αὐτοῦ τὰ ρούβλια, ἐν τέλει ὡμολόγησε τὴν πράξιν του, κατεδικάσθη εἰς θάνατον καθήρηθη, καὶ ἐτουφεκίσθη.

Η ΚΕΡΚΥΡΑ ΕΝ ΕΤΕΙ 1836

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε προηγούμεν. φύλλον.

Ἡ χώρα ἐξηκολούθει μὲν οὔσα ἐξ ἴσου ὠραία, ἀλλὰ δὲν εἶχομεν πλέον τὴν θελκτικὴν πρὸς τὸ πέλαγος θέαν. Ἰππεύομεν ὑπὸ τὴν σκιάν εὐδῶμων δένδρων, κατὰ τὴν κλιτὴν βράχου ἀποκρήμου ὑπερκειμένου ἡμῶν ἐπὶ μακρὰν ὁδόν. Ἄνωθεν ἐκ τῆς κορυφῆς κατένευσον κυμαίνοντες θάμνοι, ὧν οἱ κλάδοι ἔστιλβον ὑπὸ τὸν ἥλιον φωτεινοὶ καὶ χρυσοὶ· κατὰ τῶν ἐρυθρῶν τοῦ βράχου πλευρῶν ὑπέστιλβον μελαναὶ ταινίαι ὑδάτων καταρρεόντων, ἀλλαγῶν δὲ πολυῦδροι πηγαὶ ἀνέβρουν κρουνηδόν καὶ κατερρήγγυντο ὅτε μὲν ὡς μικροὶ βύακες, ὅτε δὲ ὡς πυργούψεις καταρράκται· ἐνθα ἠδύνατο νὰ ριζωθῆ γόρτον τι, ἐξήπλου τοὺς κορυμβοὺς του· ἐνθα αἱ φαλάκραι ἦσαν ὑπεράγαν ἀπότομοι προήρχοντο ἀναρριχώμενοι ἐκ πολλῆς ἀποστάσεως αἱ περιπλοκάδες καὶ περιεδινοῦντο εἰς ὠραίας στεφάνας, ἐπὶ δὲ τῶν κινδυνωδεστάτων θέσεων ἔθαλλεν ἀμέριμος ὁ παχύφυλλος κάκτος. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἐτέρου μέρους ὅτε μὲν ἔχαινε τὸ βάραθρον, ὅτε δὲ ἐξετείνετο εὐφορος γῆ μέχρι τοῦ ὁρόμου. Μετ' οὐ πολὺ ἐθρόουν σχεδὸν διὰ τῶν χειρῶν ἐφικταί, παρὰ τὸ λίθινον περίφραγμα τῆς ὁδοῦ, αἱ κορυφαὶ γιγαντιαίων δένδρων καταβαινόντων εἰς βάθος προκαλοῦν τὸν ἴλιγγον, ἐνθα ἐθάστανον σκοτεινοπράσινοι οἱ κλάδοι αὐτῶν. Διὰ τῆς φαντασίας μου κατῆλθον μετὰ κόπου εἰς τὰ βάθη καὶ ἀνεπαύθην ἐν τῇ δροσερῇ τοῦ δάσους σκιᾷ παρὰ τὸν βρουσκεπῆ βράχον καὶ ἤκουσα ἄνωθεν μου ἐπὶ τῆς λεωφόρου ἠχοῦντα τὸν κρότον τῶν ὀπλων τῶν ἵππων καὶ τὰς φωνὰς τῶν διαβατῶν. Ἐπειτα ἐξέπληξαν ἡμᾶς πάλιν τοπιεῖα ἐν οἷς ἐπὶ βώλου εὐφόρου εἰργάζετο ἡ ἀνθρωπίνη φιλοπονία, ἐν οἷς ποικιλόχροοι ἀγροτικοὶ οἰκίσκοι ἦσαν ἐμπεφωλευμένοι ἐντὸς τῶν σχισμᾶδων τῶν βράχων, φέροντες ἐπὶ τῶν στεγῶν πλουσίαν πρασιὰν ἀνθέων. Ἄνωθεν καθέωρα ὁ ὀφθαλμὸς παράδεισον ἀνθουσῶν πορτοκαλεῶν, λεμονεῶν καὶ ἀμυγαλῶν. Ἀμπελώνες ἐκάλυπτον τοὺς λίθους τοῦ κρηπιδώματος ἐφ' οὗ ἐθεμελιόυτο ἡ ὁδὸς ἣν διεβαίνομεν ἀνέτως, αἱ δὲ τελευταῖαι ἀνώταται αὐτῶν ἔλικες ἀστοχάστως ἀνεροίχωντο μέχρι τῶν ὀχετῶν τοῦ περιφράγματος καὶ ἐκάμπτοντο ὑπὸ τὰ πατήματα τῶν ἡμετέρων ἵππων. Ὅτε δὲ τὸ βλέμμα κατηθύνετο μακρὰν, ἀπῆντα τὸν ὀφειδῶς κολπούμενον αἰγιαλὸν καὶ τὰς ἠπειρωτικὰς ἄλπεις ἐπὶ τῆς ἀντικειμένης παραλίας.

Ὡ Κέρκυρα, Κέρκυρα! βεβαίως σὺ πρώτη ἐγέννησας παρὰ τοῖς βροτοῖς τὴν ἰδέαν τῶν νήσων τῶν Μακάρων, καὶ μόλις ἀργότερον τυφλωθέντες οἱ ἄνθρωποι ἀνεζήτησαν τὰς εὐλογημένας νήσους πέραν τῶν ἠρακλείων στηλῶν. Ὡ! ἂν ἡ γῆ τῶν

Ἄλλὰ τί ἦτο ὁ στιγμιαῖος καὶ δίκαιος ἐκεῖνος θάνατος τοῦ κακούργου πρὸς τὸν μακρὸν, καὶ ἄδικον καὶ ἐπώδυνον τοῦ θύματός του;

Πολλάκις ἐρρίγησα φανταζόμενος ποῖαν ἀνεκδιήγητον ἀγωνίαν θὰ ὑπέστη. Ὅταν ἠσθάνθη αἰφνης εἰς τὸ σῶμά του τὴν δολοφόνον σφαίραν, ἀπὸ τὸν πόνον, φαίνεται, διηύθινε τὸν ἵππον του πρὸς τὴν κορυφὴν ἐκείνην, ὅπου κατέπεσε μὴ δυνάμενος νὰ κρατηθῆ· καὶ ἔμεινε ζωντανός, δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, ὡς ἐδείκνυε τὸ τραῦμά του!... Φαντασθῆτε ποίας στιγμᾶς διήληθεν ἐξήπλωμένος ἐκεῖ, ἡμέραν καὶ νύκτα, ἐν μέσῳ τῆς τρομακτικῆς ἐκείνης μοναξιάς, τῆς ἐγκαταλείψεως ὄλου τοῦ κόσμου, αἰσθανόμενος μόνον ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του τὴν θερμὴν ἀναπνοὴν τοῦ ἀλόγου του!... Ὁ νοῦς του ἔτρεχε μακρὰν, πολὺ μακρὰν, εἰς τὸ χωρίον του, εἰς τὴν Ἰσμπά των· ἔβλεπε τὴν ἀρραθωνιστικὴν του, τὴν μητέρα του· τὸν ἐπερίμεναν μὲ ἀνυπομονησίαν ἴσως τὴν στιγμὴν ἐκείνην εἶχε φθάσει ἢ τελευταία του ἐπιστολή καὶ ἦσαν τρελλαὶ ἀπὸ τὴν χαρὰν των-αἱ ταλαίπωροι! καὶ ὅμως δὲν θὰ τόνξαναῖδον ποτέ πλέον, ποτέ. Μίαν ἡμέραν ἐζᾶφνα θὰ ταῖς εἶποῦν: ὁ Βάνιας ἀπέθανε· τί ὀλοφυρμοὶ! ἡ μητέρα του δὲν θὰ βασταξῆ, θ' ἀποθάνῃ ἢ ἀρραθωνιαστικὴ του θὰ κλαύσῃ πολὺ, θὰ φορέσῃ μαῦρα... ἀλλὰ θὰ μείνη πιστὴ ἢ θὰ τὸν λησμονήσῃ καὶ θὰ πάρῃ ἄλλον; καὶ ἴσως ἐξέπνευσεν μὲ αὐτὴν τὴν ἀμφιβολίαν, ἢ ὅποια καλίστα φοικῶδεστεραν τὴν ἀγωνίαν του.

Καὶ τώρα δὲν μοῦ λέγετε, ἐξηκολούθησεν ὁ ἱατρός μετὰ μικρὰν σιγὴν, ποῖον ὠφέλησεν ὁ θάνατος αὐτοῦ τοῦ στρατιώτου; Κανένα· ἂν ἤρπαζε τὴν κεφαλὴν του καμμιά τουρκικὴ βόμβα, εἰς τὴν ὁρμὴν τῆς μάχης, θὰ ἔλεγε: ἀπέθανε ὑπὲρ τῆς Πατρίδος του, ὑπὲρ μιᾶς ἰδέας, μεγάλης ἢ μικρᾶς ἀδιάφορον· ἀλλὰ σφίγγεται ἡ καρδιά μου ὅταν συλλογίζωμαι ὅτι ἐρρίφη ἐντὸς λάκκου καὶ ἐσκεπάσθη μὲ χῶμα ὡς ψωφμαῖον, χωρὶς εὐχὴν, χωρὶς σταυρὸν, ἐπάνω εἰς ἕνα ἔρημον βράχον, μακρὰν τῆς Πατρίδος του, διατί; Διὰ τίποτε, ἀνωφελῶς. Δὲν μοῦ φαίνεται νὰ ὑπάρχῃ σκληρότερος θάνατος!

Τὰς τελευταίας λέξεις τοῦ ἱατροῦ διέκοψαν ὀξεῖς λυγμοί· πάντες ἐστράφησαν μετ' ἐκπλήξεως καὶ εἶδον κλαίουσιν τὴν μητέρα τῆς βομαντικῆς νεάνιδος, τὴν σκυθρωπὴν γραίαν· πρὸ ἱκανῶν στιγμῶν ἔρρεον σιωπηλῶς τὰ δάκρυα αὐτῆς, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη νὰ κρατήσῃ αὐτὰ πλέον καὶ ἐξερράγησαν.

Ἐν ᾧ ἤκουε τὴν διήγησιν τοῦ ἱατροῦ, ἡ δυστυχὴς μήτηρ ἀνελογίζετο μὲ σπαραγμὸν τὸν υἱόν της. Κανεὶς δὲν τὸ εἶχε συλλογισθῆ: ἦτο στρατιώτης, εἰς τὰ σύνορα...

ΑΡ. Π. ΚΟΥΡΤΙΑΝΗΣ.

ἐλευθέρων Ἑλλήνων ἢ το ἀπανταχοῦ οὕτω κλλι-
εργημένη, οὕτω γλοσρά, οὕτω πλουσία, οὕτω
λαμπρά! Ἄλλα πλεῖστοι τῶν ἱερῶν τόπων κείν-
ται ἐν θλιβερᾷ ἐρημίᾳ, ὁ δὲ σκελετός τῆς γῆς
ἀπλοῦται ἄνευ καλύμματος γλῶσς καὶ κόσμου
φύλλων, ὡσεὶ ἐκδοδαρμένος, ξηρός καὶ κεκαυμένος
ὑπὸ τὰς φλόγας τοῦ πυρώδους ἡλίου.

Τὴν ἐσπέραν ἤγαγέ με ὁ φίλος μου εἰς τὸ θέ-
ατρον, ἐν ᾧ θιάσος ἰταλικὸς ἐδίδασκε τὴν Νόρ-
μαν. Μετέβημεν εἰς τὸ θεωρεῖον τοῦ ἐνδεκάτου
ἀγγλικοῦ συντάγματος, ἐν ᾧ παρίσταντο πολλοὶ
ἀξιωματικοὶ μετρημενοὶ καὶ μὴ, ἐπειδὴ μετὰ
τὸ μελόδραμα ἐμελλε νὰ γείνη χορὸς μετρημε-
σμένων ἄπαντες ἦσαν λίαν φαιδρῶς ὡς ἐκ τῆς
διασκεδάσεως τῶν ἀπόκρουων. Τὰ δὲ λοιπὰ θεω-
ρεῖα ἦσαν πλήρη κεκαλλωπισμένων κυριῶν καὶ
εὐπρεπῶν κυριῶν. Ἐν δὲ τῇ πλατείᾳ κάτω ἴ-
σταντο σωρηδὸν οἱ Σκῶττοι στρατιῶται φέροντες
τὴν πολυτελεῆ αὐτῶν στολὴν καὶ παρ' αὐτοῖς ἐ-
κατοντάδες τινὲς ἐκ τῶν λοιπῶν ταγμάτων τῆς
φρουρᾶς οὕτω δὴ ἡ πλατεῖα ἐφαίνετο ὠρισμένη
ἰδίως διὰ μόνους τοὺς στρατιώτας, ἐπειδὴ ἄλλως
ὀλίγοι μόνον πολῖται ἦσαν αὐτόθι, γυνὴ δὲ οὐ-
δεμία.

Ἡ πρώτη πράξις τῆς Νόρμας ἐτελείεσθαι αἰ-
σίως, μετὰ δὲ τὸ πέρας αὐτῆς παρουσιάσθησαν
τὰ πρῶτα πρόσωπα τοῦ θιάσου καὶ ἔψαλαν τὴν
πρώτην στροφὴν τοῦ ἀγγλικοῦ ὕμνου, οὗ ἀδομέ-
νου ἠγέρθησαν ἄπαντες οἱ θεαταὶ ἀκροώμενοι με-
τὰ σεβασμοῦ τῶν γνωστῶν αὐτοῦ ἤχων.

Μετὰ δὲ τὸν ὕμνον ἐξηκολούθησε σκηνηκὸν ὄρ-
χημα. Ἐνταῦθα δὲ τοῦ λόγου γενόμενος δὲν δύ-
ναμαι ν' ἀποκρίσω, ὅτι ἄλλοτε ποτε συνήθως ἐ-
πειραζόμην ὅτε ἠναγκαζόμην νὰ παραστῶ θεατῆς
ὄρχηματος θεατρικοῦ. Πῶς δυνάμεθα, ἐσκεπτό-
μην, νὰ ἀξιῶσωμεν περὰ τῶν θεατῶν ἀμφοτέρων
τῶν γενῶν ὅπως παραστῶσιν οὕτως ἀδελέαστοι
μάρτυρες τῶν φιληθόνων, ἀσέμων, ἠδυπαθῶν
τούτων ἐξαρθρώσεων; τίς μετένεγκε τὴν ἀπηγο-
ρευμένην ταύτην παιδίαν ἐκ τοῦ σουλτανικοῦ
χαρμεῖου πρὸ τῶν εὐσχημόνων, γλαυκῶν γερμα-
νικῶν ὀφθαλμῶν; Πρὸ παντός δὲ ἐταρασσόμην ὅτε
τὰ ἱμάτια ἀνεστηκόνοντο, καὶ οἱ μὲν νεανίαι
μανιωδῶς ἐχειροκρότουσαν, οἱ δὲ γηραιοὶ ἀμαρ-
τωλοὶ ἤρχίζον ἀνασκαλεύοντες διὰ τῶν τηλεσκο-
πίων τὰ παρθενικὰ σώματα τῶν ὠραίων ὄρχη-
στρίδων. Ἄλλα γοῦ μὲν λαλοῦσιν δίκην ἱεροκη-
ρῶν κατὰ τῆς διαφθορᾶς, ἐνταῦθα δ' οὐδεὶς θέ-
λει νὰ τὴν αἰσθανθῆ ὑποδόσκουσαν.

Ἄλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐθίζεσθαι τις εἰς τὰ τοι-
αῦτα αἰσθήματα. Εἰς τὸν ἀγνόν μένει δὴ τὸ πᾶν
ἀγνόν, ὁ δὲ διεφθαρμένος δὲν ἔχει φόβον μείζονος
διαφθορᾶς. Ὡς γνωστὸν ἐπὶ τέλους τὸ πᾶν ἐξήρ-
τηται ἀπὸ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ ἀνθρώπου. Ἐν
Ἑλλάδι ἐπὶ παρκοδείγματι τὸ στήθος θεωρεῖται
οὕτως εἰπεῖν ὡς συνέχεια τοῦ προσώπου, αἱ δ'
ἐλληνίδες παρθένοι καὶ γυναῖκες δὲν θεωροῦσιν

αὐτὸ κρυφιώτερον ἢ ὅτι παρ' ἡμῖν θεωροῦσιν αἱ
γυναῖκες τὰ ὦτα, ἅτινα κατ' ἀρέσκειαν κρύπτου-
σιν ὑπὸ τὸν σκούρον ἢ περιφέρουσιν ἀκάλυπτα.
Τίς δύναται λοιπὸν νὰ μεμψῆ ἡμῶν ἂν διὰ γε-
νικῆς συμφωνίας ἐπεκτείνωμεν περαιτέρω τὰ δι-
καιώματα τῆς ὄψεως;

Ἐν ταῖς σκέψεσι ταύταις εὗρον μικρὸν κατὰ
μικρὸν ἀπολογίαν δι' ἅπαντα τὰ μιμορχήματα
ἂν δ' ἦτο χρεῖα καὶ ἄλλου τινὸς λόγου, τάχα ἡ
ἀνάγνωσις τῶν ἄρθρων τῶν ἡμετέρων ἐφημε-
ρίδων, πραγματευομένων μετ' ἐμφάσεως τὸ θέμα
ὡς ὑπόθεσιν ἐθνικὴν δὲν ἤρκει ὅπως ἀναπτρωθῶ
ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς πόθου νὰ γείνω καγὼ τέλειος
Γερμανὸς ἀναπτυσσομένης τῆς καλαισησίας μου
πρὸς τοιαῦτα θεάματα; Καγὼ μὲν κατώρθωσα
νάποτινάξω τὴν κακὴν μου ἰδέαν, εἰ καὶ οὐκ ἄνευ
μόχθου, ἀλλὰ περιβλέπων σκέπτομαι ὅτι καὶ
ἄλλοι ἐπάλαισαν πολὺ κατ' ὅμοιον τρόπον. Ὅταν
αἱ ἡμέτεραι παρθένοι θεῶνται ἐν τῇ καλλιτε-
χνικῇ ἐκθέσει καλλιτεχνήματα παριστάνοντα ἀ-
πογυμνώσεις, λούσεις καὶ τὰ τοιαῦτα, λαλοῦσι
μετὰ τοιαύτης ἀνυποστόλου ἀσφαλείας, μετὰ τοι-
αύτης ἀνυποκρίτου πεποιθήσεως περὶ τῆς ἀρελοῦς
καλλιτεχνικῆς συλλήψεως, περὶ τῶν ἀθρῶς ὑγρῶν
μελῶν, περὶ τῆς ὠραίας χροῖας τῶν σαρκῶν, περὶ
τῆς κλασικῆς ἐπεξεργασίας τοῦ γυμνοῦ σώματος,
ὡστε ὁ ἀκροώμενος αὐτῶν ἀναγκάζεται νὰ ἐντρέ-
πηται ἂν τυχὸν ἐγαργαλίζετο ἐκ τῆς θέας. Πρὸ μὲν
εἰκοσαετίας ἤβηλον ἐγκαταλίπει τὸ θέαμα ὀρομαῖαι
καὶ κατέρυθροι ὑπὸ τῆς αἰδοῦς, τώρα δ' ἐγκαθί-
δρουνται πρὸ αὐτοῦ καὶ κρίνουσιν. Ἄλλὰ καὶ τοῦτο
δὲν ἐγένετο διὰ μιᾶς ἐξ ἐφόδου, ἀπ' ἐναντίας δ'
ἐπάλαισαν οἷον καγὼ ἐνδόμυχον ἀγῶνα καὶ βε-
βαίως ἐνοοοῦσι τὰ γερρόμενά μου εἰπερ τις καὶ
ἄλλος.

Ἄλλ' ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ἐν Κερκύρῃ ὄρχημα.
Προηγῆθη μικρὸς κύκλιος χορὸς, μεθ' ὃν ἡ πρώτη
ὄρχηστρίς ἐξεπῆδησε τοῦ κύκλου καὶ ἤρξατο τῶν
ἐλαφρῶν αὐτῆς πῆσεων. Ἦτο δ' αὕτη κόρη ἐρα-
σμιωτάτη, ἀνδραλουσίαν ἔχουσα τὴν κόμην, ἐλ-
ληνικὴν τὴν ὄψιν καὶ σῶμα νύμφης, ἀθρόν καὶ
εὐπερίγραφον ἐν πάσῃ κινήσει καὶ ἐπιδείξει. Ἐ-
κυμαίνετο ὡς στάχυς, ἀνεπήδα διὰ τρομώδους κι-
νήσεως, ἐξετίνασσε τοὺς μικύλλους τῆς πόδας καὶ
ἐνευε διὰ τῶν χειρῶν, ἐπιδεικνύουσα ἐν παντὶ
νεότητά, χάριν καὶ θέλητρα· ὅτε δ' ἐπεράτωσε
τὴν ὄρχησιν καὶ οἱ θεαταὶ ἐπευφήμησαν ἄπαντες
βροντωδῶς ἀπὸ τοῦ Σκῶτου στρατιώτου μέχρι τοῦ
λόρδου ἀρμυροῦ καὶ ἀντήγησεν ἀπὸ ἐκατοντάδων
στοματῶν τὸ δῖος, ἐνευσεν ἐκείνη διὰ τῆς κεφαλῆς
μειδιῶσα, ἐσχηματίσθη ὡς εἰ μὴ δὲν εἶχε συμβῆ
καὶ ἤρξατο πάλιν τοῦ χοροῦ προθύμως, ὄρχου-
μένη διὰ τῶν ἀλαβαστρίνων αὐτῆς χειρῶν καὶ
τῶν πλεκτᾶς φερόντων περικνημίδας ποδῶν τὰ
ἐνέκρια αὐτῆς παιγνιώδη σχημάτια, οὕτως ὡστε
ἤρκει νὰ τέρψη τὸν θεατὴν αὐτὸς ὁ φαιδρὸς τῆς
ζῆλος. Τὸ βραχὺ ἐρυθρὸν ἱματίδιον ἐστροβιλεῖτο

καὶ ἐφαίνετο ὡς ἀνεστραμμένος κάλυξ λειρίου
τῶν τροπικῶν, ἐν ᾧ ἐταράσσοντο αἰωρούμενοι
δύο στήμονες ἐκπρεπεῖς. Ὅτε δὲ τέλος κατὰ τὸ
κορῦμα τῆς ὄρχησεως ἀντιπαρήλαθε μετὰ τοῦ
πρώτου ὄρχηστῆ τοῦ προεκβάλλουσα ἐν ἀνεκφράστῳ
κομψότητι τὸ ἦμισυ τοῦ θαυμασίου αὐτῆς σω-
ματίου, οὕτως ἀποτελοῦσα τὸ ἀριστὸν σχημάτιον
τῆς κρεμάθρας, τὸ δὲ κοινὸν ἤρχισεν ἐπευφημοῦν,
τότε ἐμειδίασε μετὰ τοιαύτης μετριοφροσύνης ὡς
εἰ ἤθελε νὰ εἶπῃ «δὲν εἶναι δὴ τίποτε, τί ἐπά-
θετε;» καὶ ἐν ᾧ ὁ ὄρχηστῆς συνεσπᾶτο καὶ ἐ-
κλονεῖτο ὡς κρίνον ἐν νηνέφῳ θερινῇ νυκτί, ἐκεί-
νη ἐξηκολούθει μένουσα ἐν τῇ αὐτῇ παραβολῇ
θέσει οὕτως ἀσφαλῆς καὶ ἡρεμὸς καὶ ἀθήα, ὡστε
πλατεῖα τε καὶ θεωρεῖται ἐξερράγησαν εἰς βροντώ-
δη χειροκροτήματα, ἀνακραυγὰς καὶ κρούσεις,
ἡ δὲ αὐλαία κατεβιβάσθη ἐν μέσῳ ἐπευφημιῶν
παρὰφορῶν.

*Α.

ΕΝ Τῇ ΑΦΡΙΚῃ.

Ὁ λῆψ.

Εὐρισκόμεθα ἐν Σουδᾶν.

Ἐσπέραν τινὰ εἶδομεν τὸν ἥλιον δύοντα ἐν μέ-
σῳ ἐρυθρῶν νεφῶν. Ὅκ αὐσῶν κατέστη ἐνοχλητι-
κώτατος, καὶ ἠγνοοῦμεν ποῦ νὰ καταφύγωμεν πρὸς
εὐρεσιν ὀλίγης δρόσου.

— Δὲν εἶνε τίποτε ἀκόμη, μᾶς εἶπον· μετ'
ὀλίγον θὰ φυσήσῃ ὁ χαμσόν, καὶ τότε ἔχετε νὰ
υποφέρετε.

Καὶ ὄντως πρὸς τὰς ἐνδεκα ἤρχισε νὰ πνέῃ ὁ
φοβερός μεσημβρινὸς ἄνεμος, καὶ, τίποτε ὀλιγωτέ-
ρον, μᾶς κατέλαθε φόβος ἀσφυξίας ἐλλείψει ἀνα-
πνευσίμου ἀέρος. Δὲν δύναμαι νὰ συγκρίνω τὴν
ἐξ αὐτοῦ ἐντύπωσιν ἢ πρὸς ἐκείνην τὴν ὁποίαν
αἰσθανόμεθα πρὸ πεπυρακτωμένου κλιθάνου ὑελουρ-
γείου, οὕτινος ἐξαίφνης ἀνοίγεται πρὸ ἡμῶν ἡ
θυρίς.

Ὅταν ὁ λῆψ ἀρχίξῃ νὰ πνέῃ, ἡ ἀτμοσφαῖρα
ταράσσεται καὶ πληροῦται ἐξ ἐρυθρόχρου κόνεως
οὕτωσὶ λεπτῆς ὡστε πανταχοῦ εἰσχωρεῖ. Διὰ μέ-
σου τοῦ πέπλου τούτου ὁ ἥλιος ἐμφανίζεται πορ-
φύρινος καὶ τὸ φῶς τῆς ἡμέρας ζοφοῦται ὡς ὅταν
συμβεῖν ἐκλειψίς. Ὁ ἀήρ φλεγόμενος ἀπόλλυσι
τὴν ἐλαστικότητά του, πᾶσα αὐτοῦ πνοὴ φαίνε-
ται ὡς ἐξερχομένη καμίνου, πνίγουσα οἰονόηποτε
μένη ἐκτεθειμένος ἐξω. Κόπως βραεῖα καταβάλλει
τὰ μέλη τοῦ ἀνθρώπου, χάνεται ἡ ὄρεξις, ἀρό-
ρητος διψᾷ ἐπέεργεται, καὶ σύμπας ὁ ὄργανισμὸς
βυθίζεται εἰς βαθυτάτην νάρκην.

Καὶ αὐτὰ τὰ θηρία μένουσι κεκαυμένα εἰς τὰ
βάθη τῶν κρησφυγέτων αὐτῶν, ἀδυνατοῦντα νὰ
ἐξέλθωσι πρὸς εὐρεσιν τροφῆς.

Καθ' ἣν περίοδον ὁ ἄνεμος οὕτως εἶνε ἐπίφο-
θος, οὐδὲν καρδάνιον τοῦ μᾶ νὰ ριψοκινδυνέσῃ
διερχόμενον τὴν ἔρημον· δυστυχία εἰς τοὺς ἀπε-
ρισκέπτους ταξειδιώτας τοὺς ὁποίους τὸ μαρτύριον
τοῦτο καταλαμβάνει ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἄμμων!
Μετ' οὐ πολὺ στρόβιλοι κόνεως ἐπισκοτίζουσι τὴν
ὄρασιν· ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν δίψαν, δὲν δύναται
νὰ θεραπεύσωσιν αὐτὴν, ἐξατμιζομένου τοῦ ὕδα-
τος ἐντὸς τῶν ἀσκῶν· ἐξησθενημένοι, μὴ ἔχοντες
τὰ μέσα ὅπως ὑπεκφύγωσι τὴν μάστιγα, ἀνθρώ-
ποι καὶ ζῶα ὑποκύνουσι, καταθιπτόμενοι ὑπὸ
τὴν ἄμμον. Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ λιθῶς θὰ ἦσαν
κινδυνωδέστερα ἐπεὶ, ἐὰν ἡ φύσις δὲν ἔθετεν ὄριον
εἰς τὴν βασιλείαν του· κατ' ὅτι δὲν πνέει ἡ κατὰ
δικαίωμα, σπανίως δὲ διαρκεῖ κατὰ συνέχειαν
πλειότερον τῶν τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἀδυνατεῖ νὰ
ἀντίσχη εἰς μακροτέραν δοκιμασίαν.

Κατ' ὃ ὑποδεικνύει τὸ ὄνομα χαμσόν, ἀραβι-
στὶ σημαῖνον περτήκοτα, αἱ πνοαὶ τοῦ ἀνέμου
τούτου εἶνε ἐπίφοβοι μόνον ἐν περιόδῳ πενήτηκοντα
ἡμερῶν, ἐν ἀρχῇ τῆς ξηρασίας· παρελθούσης τῆς
ἐν λόγῳ ἐποχῆς, οἱ βόρειοι ἄνεμοι ἐπικρατοῦντες
ἀκαταπαύστως ἐν τῇ χώρῃ παράγουσιν ὑγιά καὶ
καθαρὰν ἀτμοσφαῖραν, ἧτις καθιστᾷ τὸν τόπον
ἐντελῶς κατοικήσιμον ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

(Μετάφρασις)

Κ*

Εἰς τὸ ὄρολογίον τῆς ἀγορᾶς

(Εἶνε γνωστὴ δὴ μόνον εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' εἰς πάντα πολι-
τισμένον ἄνθρωπον, ἡ ἱεροσύνη τοῦ Σκῶτου Ἑλλήνου. Οὐ-
δεὶς ἀγνοεῖ ὅτι ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὁ εὐγενὴς λόρδος κατεκε-
μάτισεν ἐπὶ τοῦ ἀετώματος τοῦ Παρθενῶνος τ' ἀριστουρ-
γήματα τοῦ Φειδίου ὅπως μεταφέρῃ αὐτὰ εἰς τὴν ὀμιχλώδη
πατρίδα του. Τὸ τῆς Ἄγορᾶς ὄρολόγιον ἦτο τὸ ἀντίτιμον
τῶν ἀριστουρημάτων ἐκείνων. Ὁ Βῶρον ἐμαστίγωσε τὴν
ἱεροσύνην ταύτην διὰ τοῦ ἀθανάτου ποιηματοῦ του «Ἡ κα-
τὰρ τῆς Ἀθηνᾶς.»

Τοῦς κατωτέρω στίχους ἔγραψα ἀγανακτῶν, μικρὸν πρὸ
τῆς καταστρέψεως τοῦ ὄρολοῦ τῆς ἀγορᾶς· ὀλίγους μῆνας
κατόπι τὸ πῦρ εἰσήκουσε τῆς εὐχῆς μου καὶ ἐκρήμηνεν
ὅτι ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ νὰ κρημνίσῃ ἡ ἐθνικὴ ἀγανάκτη-
σις.)

Α'

Βάλτε φωτιά καὶ κάψτε το' ἔστους τέσσαρας ἀγέρας
Σκορπίστε τὴ σκῶνην του, σημάδι νὰ μὴ μείνῃ·
Εἶν' ἐντροπὴ τόσου καιροῦ νὰ στέκεται ἡμέρας
Ὅλορθῆ ἡ ἀδιάντροπη αὐτὴ εὐγνωμοσύνη...
Γραμίστε το' δὲν ἔφατε ἔσθ' ἔθνος τί ἀξίζει·
—Στὸ ἔθνος; ε' ὄλους τοὺς λαοὺς, στὴν τέχνην, στὴν σοφίαν·
Διαμάνει κάθε πέτρα του, διαμάνει μᾶς κοσμεῖται·
Μιὰ τοῦ Ἰακίνθου ἐσπερία, μιὰ σκέψι τοῦ Φειδία!

Β'

Ἐνας μιλῶντος μιὰ φορὰ, τοῦ σκότους ἕνας Σκῶτος,
Μέσ' στοὺς ἀνθρώπους ἔσχατος, μετ' στοὺς ἀχρεῖους πρώτος,
Ἦλθε σὴ γῆ τῆς Ἀθηνᾶς ε' ἄλλο καιρὸ καὶ χρόνον
Κ' ἔστησε τὸ βόλογι αὐτὸ στὴν ἀγορὰ κολώνα·
Κ' αὐτὸς δὲν πῆρε τίποτα· δὲν πῆρε παρὰ μόνον
Ὅλιγα παληολίθαρα τοῦ γέρου Παρθενῶνα.
Ἦταν φιλέλληνας καθὼς λέει καὶ αὐτὸν τὸν Ἄμμου τῶρα...

Εξώλα, παληομάρμαρα τῶνά του χέρι ἐσπούσε,
Μὰ τ' ἄλλο πύργο σήκωνε γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ "Ωρα.
Βλέπετε, δὲν ἐπίστευε στὰ ἐξώλα ἐκεῖνος
Καὶ εἶχε χέρι χριστιανοῦ ἀλήθεια ὁ 'Ελγίνος...

Γ'

Αἰῶνας ἦταν ὁ δαυλὸς τοῦ 'Προστράτου μόνος,
Καὶ νὰ τοῦ δώσῃ σύντροφο δὲν εὔρισκεν ὁ χρόνος.
Μὰ ὅ,τι δὲν ἠμπόρσε οὐτ' ὁ καιρὸς νὰ κἀνῃ,
'Ο Σύλλας καὶ οἱ Χριστιανοί, φωτιὰ καὶ Μουσουλμάνοι,
'Ἐνας Σκωτσέζος τῶκανε κ' ἐγκρέμισεν ἐκεῖνα
Ποῦ εἶχε περὶφάνεια του ὁ κόσμος καὶ στολή του,
Ποῦ τοῦ Φειδία ἔγλυψε τὸ χέρι μὲ ἄκτινα,
Καὶ τὸ δαυλὸ συντρόφεψε τὸ γυφτικο σφυρί του!

Δ'

Βάλτε φωτιὰ καὶ κάψτε το' δὲν εἶν' αὐτὸ βολόγι.
Τοῦ Γιούδα εἶν' τ' ἀργύρια, κατάρας μοιρολόγι.
Ἐκρέμιστε το' δὲν ἔχομε ἀνάγκη νὰ τ' ἀκούμε.
Δὲν τὸν ξεχνοῦμε, κί' ἂν χαθῆ, τὸ φίλημα τὸ πλάνο.
Θαρροῦσε ὁ μορὸς μ' αὐτὸ πῶς θὰ τὸν θυμηθοῦμε!
'Ὡσὰν νὰ μὴ πηγαίνομε στὸν Παρθενῶνα ἐπάνω,
'Ὡσὰν νὰ μὴ κυττάζομε εἰς τὸ ἀέτωμά του
Γραμμένο μὲ τὸ χέρι του τ' ἀνιέρ' ὄνομά του.
Κί' ἔθε σπασμένο μάρμαρο στ' ἀέτωμα ἐκεῖνο
'ἘΝτροπή, φωνάζει, στὴ Φραγκιά, κατάρα στὸν 'Ελγίνο!
'Α, ἡ ἀθανασία του αἰῶνα θὰ ζήσῃ
Στὸν Παρθενῶνα στήθηκε καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ σβύσῃ.
Θὰ μείνῃ τ' ὄνομά του ἐκεῖ στὸ πλάι τοῦ Φειδία,
Σὺν τὸνομα τοῦ Σατανᾶ στὴ Βίβλο τὴν ἁγία!

Κατὰ τὸν 'Ιούλιον τοῦ 1883.

Α. ΠΑΡΑΣΚΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐν τινι ἀναγνώσματι, ὅπερ ἐποίησεν ἐν τῷ Λονδινείῳ Συλλόγῳ ὁ Ἰωάννης Λώμπουκ, ὁ γράψας τὴν σπουδαιότατην περὶ μυρμηκῶν μονογραφίαν, ἣς βραχεῖαν περίληψιν ἐδημοσίευσεν ἡ «Ἐστία», ἀνέπτυξεν εἰς τοὺς ἀκροατὰς του τὸν λόγον, δι' ὃν κατὰ προτίμησιν ἐμελέτησε τὰ ἦθη τῶν μυρμηκῶν· οὗτος δ' εἶναι ὅτι ἐν τῷ βίῳ τῶν ἐντόμων ἐκεῖνων παρατηροῦνται τὰ αὐτὰ φαινόμενα, τὰ ὅποια παρατηροῦνται καὶ ἐν ταῖς κοινωνίαις τῶν ἀνθρώπων. Ὁ βλέπων πῶς αἱ κοινωνίαι τῶν μυρμηκῶν ζῶσιν εὐτάκτως καὶ εὐκόσμως, πῶς τρέφουσι τὰ μικρὰ των, πῶς περιποιοῦνται τοὺς νοσούντας καὶ τοὺς ἀδυνάτους, πῶς συλλαμβάνουσι αἰχμηλώτους καὶ τοὺς βιάζουσι νὰ δουλεύωσι τοὺς νικητάς, πῶς διορῦττουσι ὑπογεῖους σύριγγας, πῶς οἰκοδομοῦσι κατοικίας καὶ χαράττουσι ὁδοὺς, πείθεται ὅτι οἱ μύρμηκες δὲν στεροῦνται φρονήσεως. Ἡ δὲ διαφορὰ τῆς νοημοσύνης αὐτῶν ἀπὸ τῆς τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἀπόλυτος, ἀλλὰ μόνον κατὰ βαθμὸς τινὰς διαφέρει.

Ὁ ἀριστος τρόπος τῆς παρατηρήσεως τῶν ἡθῶν τῶν μυρμηκῶν εἶναι ὁ ἀπλοῦστατος· ὁ Λώμπουκ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐποίητο χρῆσιν πρὸς τοῦτο δύο ὑαλίνων πλάκων· ἐπέστρωσε τὴν κάτω πλάκην μὲ χῶμα καὶ ἐπέθετε τὴν ἑτέραν, οὐχὶ ἀκριβῶς προσαρμύζων, ἀλλ' εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴν χωρὸς, ὅπως κινῶνται ἐλευθέρως οἱ μύρμηκες. Κοινῶς ἐπιστεύετο, ὅτι αἱ ἐργατίδες μύρμηκες ζῶσιν ὀλίγας μόνον ἑβδομάδας, αἱ δὲ βασιλισσὴ αἱ ἡ δύο ἔτη τὸ πολὺ. Ὁ Λώμπουκ

ὁμως διετήρησεν ἐργατίδας ἐπὶ ἑπτὰ ὄλα ἔτη καὶ βασιλισσὰς ἐπὶ δώδεκα. Ἀλλὰ τὰ ἄρρενα τῶν μυρμηκῶν ζῶσιν ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων.

Ἄξια παρατηρήσεως εἶναι ἡ φιλόστοργος μέριμνα, ἣν οἱ μύρμηκες καταβάλλουσι πρὸς περίθαλψιν τῶν νεογνῶν, κατὰ τὴν ἐκκλίψιν αὐτῶν. Ὅταν συμβαίνωσιν ἀτυχήματα, εἶναι θαυμασία ἡ φιλάνθρωπος ἀφοσίωσις τῶν μυρμηκῶν τῆς κοινότητος πρὸς τοὺς παθόντας· οὕτω τοὺς ἀκρωτηριαζομένους περιποιοῦνται μετὰ πολλῆς ἐπιμελείας. Ὁ Λώμπουκ εἶδε νὰ νοσηλεύωσιν αἱ μύρμηκες ἐπὶ πέντε μῆνας ἓνα ἠκρωτηριασμένον.

Κατὰ τινὰ σημείωσιν δημοσιευθεῖσαι ἐν τινι τῶν τελευταίων φύλλων τοῦ γαλλικοῦ περιοδικοῦ «Génie civil», ἡ ταχύτης τοῦ δρόμου τῶν κλωσῶν ἠσκημένων ταχυδρομικῶν περιστέρων ποικίλλει πάντοτε, ἀναλόγως τῆς ἀποστάσεως, ἣν διατρέχουσιν. Ἡ ἀπὸ Παρισίων εἰς Βερσαλλίας ἀπόστασις εἶναι 20 χιλιομέτρων τῷ 1873 αἱ ταχυδρομικαὶ περιστέραι ἐκόμιζον εἰς Παρισίους τὰς περιλήψεις τῶν πρακτικῶν τῶν συνεδριάσεων τῆς Ἐθνικοσυνελεύσεως, ἣτις συνήρχετο εἰς Βερσαλλίαις, ἐντὸς 10 λεπτῶν, ἥτοι διέτρεχον δύο χιλιομέτρα κατὰ λεπτόν. Ἐπίσης ταχέως διήγυσαν ταχυδρομικαὶ περιστέραι τὴν ἀπὸ Δούβρου εἰς Λονδίνον ὁδόν· ἀπέχουσι δ' αἱ πόλεις αὗται ἀλλήλων 113 χιλιομέτρα κατ' εὐθείαν γραμμὴν. Ἀπὸ Παρισίων εἰς Μουλὲν (290 χιλιομέτρα) ἡ ταχύτης τῶν περιστέρων ἦτο 1600 μέχρι 1700 μέτρων κατὰ λεπτόν. Οἱ ἀριθμοὶ ὁμως οὗτοι ἐμφαίνουσι τὸν ἀνώτατον ἔρον τῆς ταχύτητος· ἡ δὲ συνήθης ταχύτης, ὅταν ἡ ἀπόστασις εἶνε μικροτέρη τῶν πεντακοσίων χιλιομέτρων, δὲν ὑπερβάνει τὰ χίλια μέτρα κατὰ λεπτόν ἐν εὐθείᾳ καὶ τὰ 600 μέχρι 700 ἐν κακοκαιρίᾳ. Κατὰ τὴν ἀνκλογίαν ταύτην, λαμβανομένης ὡς βάσεως τῆς ταχύτητος ἐνός χιλιομέτρου κατὰ λεπτόν, αἱ ταχυδρομικαὶ περιστέραι δύνανται νὰ διανύσωσι τὴν ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Λάρισαν ἀπόστασιν εἰς τρεῖς καὶ ἡμίσειαν ὥρας καὶ τὴν ἀπὸ Ἀθηνῶν εἰς Καλάμας εἰς τρεῖς περίπου ὥρας.

Ἡ γηραιότης τῶν ἀκακῶν ἐν Εὐρώπῃ εὐρίσκειται ἐν τῷ φυτοκομείῳ τῶν Παρισίων. Τὸ δένδρον τοῦτο εἶνε τὸ πρῶτον ἐξ Ἀμερικῆς εἰσαχθὲν καὶ ἐφυτεύθη τῷ 1645. Πρὸ τίνος ἐκλάδευσαν τοὺς ἀνωτέρους κλάδους του, οἵτινες ἤρχισαν νὰ ξηραίνωνται, καὶ ἤδη φαίνεται πάλιν ἀκακιάτουτον.

Ἀνεκαλύφθησαν ἐσχάτως μεγάλα στρώματα χρυσοφόρα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Ἀμούρ, τὴν ὁποίαν κατέχει ἡ Κίνα. Οἱ Ρῶσοι εἶπὶ κύριοι τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης, ἐξ ἧς ἀπολαμβάνουσι κατ' ἔτος περὶ τὰ 150, 000, 000 φράγκων.

Ἰεραπόστολος Ἀγγλος προσκαλεῖται ὑπὸ οἰκογενεῖς εἰς ἔσπερον. Αἱ θυγατέρες τοῦ οἰκοδεσπότου παρουνιάζονται ν τ κ ο λ τ ε. Ὁ πῆρ θέλων νὰ κολάσῃ ὀλίγον τὸ πρῆγμα ὑπομνήσκει τὸν κατάρκτο συρμόν.
— Ἄ, δὲν σημαίνει τίποτε, λέγει ὁ ἰεραπίστολος.
Ἐγὼ ἔζησα τέσσαρα ἔτη μεταξὺ τῶν ἀγρίων.